

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका

आनन्दभूमि

The Ananda Bhoomi

वर्ष ३४ अड ५ भाद्र पूर्णिमा (यैन्या पुणि)

लय बिया बिज्याल्लु शी शी गोणदानायक संघनायक हता उचाइ

नेपालका पाँचौ पूज्यपाद संघनायक मिक्षु बुद्धघोष महास्थाविरलाई अस्थिल नेपाल मिक्षु महासंघको
तत्वावधानमा सम्पन्न सार्वजनिक अमिनन्दन समारोह ।

आनन्द भूमि

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका

बु.सं. २५५०

न.सं. ११२६ यैन्या पुणी

२०६३, भाद्र शुक्लपूर्णिमा

वर्ष ३४ अंक ५

The Ananda Bhoomi A Buddhist Monthly:

Year. 34 No. 5

बौद्ध वचन

अनिककसावो कासावं-यो वत्थं परिदहेस्सति ।
अपेतो दमसच्चेत-न सो कासावम्' रहति ॥१॥

इन्द्रिय दमन न गरी सत्यज्ञानबाट दूर भई
आफ्नो मनलाई स्वच्छ नराख्ने
लाई गेरूवा वस्त्र सुहाउँदैन ॥१॥

कार्यालय ठेगाना

आनन्दकुटी विहार गुठी

पोष्ट बक्स : ३००७, आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू
फोन : ४२७४२०, प्याक्स : ४२२८०९७
ई-मेल : anandkutibihar@ntc.net.np

वार्षिक रु. ७५०।-

विषय सूची

१) सम्पादकीय	२
२) पाठक प्रतिक्रिया	३
३) बुद्धकालीन लोक-जीवन	४
४) अभिनन्दन	५
५) जातक	६
६) छोरा छोरी प्रति स्नेह	७
७) पूर्वाञ्चलमा बौद्ध जागरण	८
८) विना शिर्षकको काथ	९
९) दैवी चमत्कार करि साँचो... -	१०
१०) Religion and Ideology -	११
११) बौद्ध गतिविधि	१२

आवरण पृष्ठ

नेपालका पौर्णो पूज्यवाद संघनायक भिक्षु बुद्धयोग
महारथविरलाई अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको तत्त्वाधानमा
सम्पर्जन सार्वजनिक अभिनन्दन समारोहको अलक ।

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गर्ने

बेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका

उत्तर भूमि

निर्देशक

भिक्षु कुमारकाशयप महास्थविर

सल्लाहकार
भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर
तौरेनारायण मानन्धर

सम्पादक
भिक्षु धर्ममूर्ति

प्रबन्ध सम्पादक
संघरत्न शाक्य

सहयोगी
भिक्षु प्रज्ञारत्न

आर्थिक व्यवस्थापक
माणिकरत्न शाक्य

विशेष सहयोगी
विभुवनधर तुलाधर

सहयोगी
मणिरत्न तुलाधर

सहयोगी

बूद्धजयन्ती समारोह समिति (श्रीघः),
भिक्षु मैत्री महास्थविर (लुमिबनी), अ. इन्द्रावती,
सत्यना शाक्य, नरेश वज्राचार्य/विद्यादेवी शाक्य
(वुट्टल), याम शाक्य (वेनी), सर्जु वज्राचार्य
(पाला), उत्तम बुद्धाचार्य (पोखरा), कृष्णप्रसाद शाक्य
(बाग्लुड), विजय गुरुड (लमजुड) शेखर शाक्य
(नारायणगढ), सुवर्णमुनि शाक्य (भैरहवा),

मुद्रण
एस. प्रिन्टर्स, काठमाण्डौ

प्रकाशक

आनन्दकटी विहार गुथि
आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू

काजि.द.नं. ३४/०३४/३५/म.क्षे.हु.नि.द.नं. ७/०६१/६२

सम्पादकीय

गुँला धर्म

नेपाल, शान्ति नायक गौतम बुद्धको पावन जन्मभूमि भएतापनि बहुधार्मिक, बहुसांस्कृतिक बहुजातिक भएको साभा फूलबारीको रूपमा चिनिन्छ। जहाँ धार्मिक, सांस्कृतिक एवं जातिक सहिष्णुता कायम रहेको शान्त नेपाल भनी परिभाषित भएको मानिन्छ। नेपालको एकीकरण गर्नु भएका बडामहाराज पृथ्वी नारायण शाहले छत्रिस जातका फूलबारीको रूपमा नेपाललाई चिनाउनुले पनि यस तथ्य स्पष्टिन्छ। तर समयको अन्तरनलमा यसको अनुभूतिमा बाधा व्यब्धान उत्पन्न भएतापनि हालको धर्मनिरपेक्ष राज्यको घोषणाले फेरी पूर्वोत्त तथ्यलाई समय सान्दर्भिक तुल्याई दिएको छ। फूलबारीमा बिभिन्न वर्ग एवं वर्गका रगीचंगी फूलहरु मिसिएर फुल सकेमा मात्र उक्त फूलबारी शोभायमान आकर्षणयुक्त गन्धित फूलबारीको रूपमा प्रसंसनीय हुन्छ। अतः उच नीचताको भावनाले भन्दा समताको भावनाले एकै फूलबारीमा फलन, फुल सकेमा र फुलाउन सकेमा सही अर्थमा नेपाल साभा फूलबारी बन्न सकिने छ। अन्यलाई आकर्षित गर्न सकिने छ।

'गुँलाधर्म' धार्मिक पर्वको रूपमा नेवार जातिले परापूर्बकाल देखि मनाउदै आएको एक महिने धार्मिक सु-संस्कृति हो। विषेशत काठमाण्डौ उपत्यकाबासी नेवारहरूले यस पर्व मनाउदै आएको पाइन्छ। वर्षको अरु बेला धर्म कर्ममा नलागेता पनि यस 'गुँला' महिना भरी वा भित्र धर्मकर्ममा लाग्नु पर्ने नियम बनाएको देखिन्छ भने प्राय नेवार जातिका मानिसहरु यस 'गुँला' महिनामा स्वयम्भू वा अन्य धार्मिक स्थलमा गई पूजा पाठ दानमानादि भजन कृतन आदि सम्पन्न गरी पुण्य सञ्चय गर्ने चलन रहेको देखिन्छ। यस पुण्य कार्यमा अन्य जात-जातिका मानिसहरु पनि सहभागी भएको वा साथ दिएको पाइन्छ। यसले धार्मिक सहिष्णुताको ज्वलन्त उदाहरण दिन्छ।

भक्तिमार्गमा सिमित रहेको यस 'गुँला' पर्वलाई प्रज्ञा ज्ञानमार्गमा दोन्याउने शुभकार्य थेरवादी बौद्धहरूले गरेको देखिन्छ। जस्मा यस 'गुँला' महिना भरी बिहार, बिहारमा भजनका साथै ध्यान-भावना एवं धर्मोपदेश र प्रवचन गर्ने गराउने प्रचलन अधि बढाएको पाइन्छ। यसबाट धर्मको विषयमा ज्ञान शिक्षा प्राप्त गर्ने, हासिल गर्ने अवस्था भक्तजन र धर्मावलम्बिहरूलाई प्राप्त भइरहेको छ भने धर्म श्रवणको कारण पहिले आफुले अज्ञानतावश गरि आएका बिकृति-विसंगति र कुरितिलाई संशोधन परिमार्जन एवं सुधार गरी सही तरिकाले कार्यान्वयन गरी धर्मको सही मार्गमा लागि आ-आफ्नो जीवन सफल पार्न र सुख-शान्तिमय बनाउन सक्षम भइरहेको पाइन्छ। अतः सबै धर्मका धर्मावलम्बिहरूले आ-आफ्नो धर्मको सही ज्ञान श्रवण पठन, अध्ययन (अध्यापन) बाट हासिल गरी सुमार्गमा लागि आफ्नो जीवन सफल र सुखी-शान्तिमय बनाउन पनि हार्दिक अनुरोध गर्दछ।

भवतु सब्ब मंगलं।

प्राप्तवेद्यम्

आनन्दकुटी बिहारो

-भिक्षु सरणंकर

तिलोकोयं ललातस्स
 आकासे सुरियो मिव
 पतित्वा देवलोकिन
 पतिद्वासि इधागता
 निधारको टिका जस्तो, आकासको सूर्य जस्तो
 यो नेपाल दिव्यलोकबाट खसेर यहाँ आइपुगेको जस्तो लाग्छ ।
 रमणीय मुनीभूमे
 स्वयम्भू नामो पब्बतो
 अत्यितत्पोत्तरो भागे
 बिहारेको विरोचितो
 भगवान बुद्ध जन्मेको देशको स्वयम्भू भन्ने
 पर्वतको उत्तर दिशामा एउटा चम्किरहेको रमणीय बिहार छ ।
 ठानं फासु बिहाराय
 नामेनानन्दय कुटी
 नीत्य सद्विद्यय किञ्चिच

वने मध्ये पतिद्वितो

आतन्द कुटी नामले चिनिने जंगलको विचमा परेको यो बिहार,
 विहरनको लागि उपयुक्त छ । यहाँ केही पनि हो-हल्ला छैन ।
 दस्सनिय महाथूप
 अद्विद्यातु निधापितो
 धवलेन विरोचन्तो
 अत्यि तत्येव निर्मितो
 सेतो रंगले रंगाएको भगवान बुद्धको अस्थिधातु निधान गरेको
 हेर्नको लागि लायक भएको महास्तुप त्यस बिहारमा निर्माण गरेको छ ।

पतिद्वितो मुनीपादे
 पूजयति जनासदा
 सञ्चेति कुसलं कम्मं
 सद्वाचितं च वहुति
 त्यहाँ राखेको भगवान बुद्धको मूर्तिमा मानिसहरुले सधै
 पूजा गरेर धेरै कुशल कर्म सञ्चय गर्दछन् र सद्वाचित पनि बढाउन्दछन् ।
 कुमारकस्सपो नामो
 देत्वानिच्चानुसासन
 गुणवन्तो महाथेरो
 निच्च वसति सो इधं
 गुणवान कुमार काश्यप महास्थविर सधै अनुसासन गरी
 यहाँ (आनन्दकुटी बिहारमा) बसिरहनु भएको छ ।

बुद्धकालीन लोक-जीवन, २

- चन्द्रकाजी शाक्य
यताबहाल, लगनटोल

नारी प्रतिको बौद्ध अवधारणा

बुद्धधर्मले स्त्रीहरूलाई गौरवान्वित गय्यो र तिनिहरूलाई पनि निर्वाणका अधिकारीणी माने, तर बुद्धको समयमा पनि साधारण स्त्रीहरूको अवस्था राम्रो भन्न सकिदैनन्दयो । लोक समुदाय स्त्रीहरूलाई प्राय पुरुषहरूको उत्तम भाँडा मात्र सम्पन्नत्यो । “इत्थं भण्डानं उत्तम” तर भार्याको रूपमा तिनिहरूलाई उत्तम सखा पनि भर्निका छन् । “भरिया परस्ता सखा” अंगुत्तर निकायमा भगवान बुद्धले सात प्रकारका पत्निहरू बताउनु भएका छ, जसमा दासि या सेविको रूपमा पत्निलाई सर्वश्रेष्ठ बताउनु भएको छ । जातक कथाहरूमा जुन चरित्र श्रृजिएका छन्, त्यो सामान्य लोक समाजबाट लिइएको हो । यी कथाहरूमा अक्सर स्त्रीहरूका सदाचारलाई सन्देहको दृष्टिबाट हेरिएका छन् । भनिएको छ कि सत्यता हुनु स्त्रीहरूमा धेरै दुर्लभ छन् । “सच्चं तेसं सदुल्लभं” मेला तथा उत्सवहरूमा शहरहरु तथा गाउँहरूमा धेरै हुने गर्दथ्यो र त्यसमा स्त्रीहरू पुरुषहरू साथ भाग लिने गर्दथिन् ।

लोक मनोरञ्जन

जातक कथाहरूमा तथा अन्यत्र बुद्धकालमा अनेक अनेक खेल तमासाहरूका वर्णन मिल्दछन् । नगर बाहिर चारैतिर उद्यान र पुष्करणीय अर्थात कमलयुक्त जलासय हुन्न्यो जहाँ गई नर-नारीहरू मनोरञ्जन गर्दथ्यो । नदीहरू र तलाउहरूमा उदक किडाको पनि वर्णन पाइन्छ । उद्यानहरूमा गएर पनि तरुण तरुणीहरू किडा गर्दथे कम्पासिय बनखण्डमा यसै प्रकार किडा गर्दै गरेका केशी तरुण तरुणीहरूलाई भगवान बुद्धले भेटेका थिए । नृत्य-गीत तथा आख्यानका अभिनयले युक्त समज्जा या समाज बुद्धकालमा हुन्न्यो । राजगृहमा पर्वत शिखरमा हुने ‘गियग समज्जा’ को उल्लेख गरिएको पनि पाइन्छ ।

बुद्धकालमा साधारण जन-समाजमा अनेक प्रकारका मनोरञ्जनका साधनहरू प्रचलित थिए जसलाई भिक्षुहरूका जीवन दृष्टि अनुसार राम्रो मानिन्दैन । यस प्रकारका केही मनोरञ्जनका साधनहरू थिए नाटक, बाजा, नृत्य, गीत, लिला, ताला-बादन घडामा तबला बजाउनु, गीत मण्डली, फलामको गोलीको खेल, बाटंसको खेल, हरिण युद्ध, अश्वयुद्ध, महिष युद्ध, वृषक युद्ध, बोकाहरूका युद्ध, भेडाहरूका युद्ध, भाले कुखुराहरू लडाउनु बट्टाइहरू लडाउनु, लड्डीको खेल, मुझी लडाउनु कुस्ती मारपीटको खेल लडाएको चाल आदि

दीघ निकायको ब्रम्हजाल सुत्रमा वर्णित छन् र भिक्षुहरूलाई यसबाट विरत रहनको लागि सचेत गराएका छन् । अनेक प्रकारका जुवाको खेल पनि त्यस बेलाको लोक-समाजमा प्रचलित थिए बैकम्हजाल सुत्रमा अष्टपद, दशपद, आकाश, परिहारपथ, आदि अट्टाइस प्रकारका जुवाका खेलहरूका नाम निर्देश गरेका छन् । राजा पनि आफ्नो पुरोहितका साथ जुवा खेलदथे (पुरोहितेन सद्विजूतं कीलन्ति) नटहरूद्वारा डोरी माथि नाच देखाउने बुद्धकालको एक लोक प्रिय मनोरञ्जन थियो । यसै प्रकार नाच देखाउने एक नर्तकीको प्रेममा राजगृहको उग्रसेन नामको एक श्रेष्ठ पुत्र परेको थियो र पछि त्यो पनि तीनिहरूसितै त्यही काम गर्न लागेको थियो एक नट र उस्को शिष्य मेण्डक थालिकाको परिसंवादको एक अंश स्वयं भगवान बुद्धले संयुक्त निकामयको सेदक सुत्रमा एक उपमाको रूपमा पेश गर्नु भएको छ । खेलाडी बाटंस माथि उभियो, आफ्नो शारिर्द मेंदक थालिकालाई भने मेंदक थालिरे यस बाटंस माथि चढी मेरो कांध माथि खडा होऊ । धेरै राम्रो भनी मेंदक थालिका बांस माथि चढी खेलाडीको कांध माथि खडम भइन् । तब खेलाडी आफ्नो शार्दिक मेंदक थालिसित बोले “मेंदक थालिके हेर तिमी मलाई बचाउ म तिमीलाई बचाउन्छु । यस प्रकार सावधानी सित एक अर्कालाई बचाउदै खेल देखाउदै पैसा कमाउला र कुशलाता पूर्वक बाटंस माथि चढेर उत्रौला” । पहलवानी कला पनि बुद्धकालमा प्रचलित थियो जातकमा मल्ल युद्धको वर्णन छ जसमा दूई पहलवान अखडामा (मल्ल मण्डल) उत्रन्दै एक अर्काको हात मिलाउदै आफ्ना तिघा ठोक्दै परस्पर भिडेको देखाउंथे । यस प्रकार धर्नुद्यारीहरूलाई पनि हामी रातो कच्छर र सुनौलो चौलो तथा जामा लगाई धनुष सिंस्थागारी मैदानमा उतारेको पाउंदछौ । सुरा र मेरय पिउने रिती त्यस समयमा जन-साधारणमा थियो जहाँ तहीं पानागार बनेको हुन्न्यो । वेश्यालय पनि हुन्न्यो । अम्बपाली, पद्मावती, सालवती, सुलसा र अठुरासी आदि बुद्धकालीन प्रसिद्ध वेश्याहरू थिइन् । जसमध्ये कितिका जीवन परिवर्तनका कारण उनीहरूद्वारा बुद्ध-उपदेश सुनाइएका थिए ।

नृत्य, गीत र नाटकहरूमा अनेक वर्णन पाली साहित्यमा भरेका छन् । जातक कथाको निदान कथा अनुसार चवालिस हजार नाटक गर्ने स्त्रीहरूलाई कुमार गौतमको मनोरञ्जनको लागि राखेका थिए । “नृत्य, गीत आदिमा दक्ष्य देव कन्याहरू

समान अत्यन्तै सुन्दर स्त्रीहरुले अनेक प्रकारका बाच्यहरु लिई कुमारलाई प्रसन्न गर्नको लागि नृत्य, गीत र बाद्य आरम्भ गरे"। पञ्चविद्या तूर्य (संगीत) को वर्णन अक्सर पाली साहित्यमा गरेको छ। बाद्य संगीतको काफि प्रचार थियो। हातले बजाउने संगीतज्ञ (पाश्चि स्मसरा) पनि त्यस समयमा थियो र गाउने भार (वंश) पनि थियो। नाटकको त अनेक भेद प्रभेद लोक-जीवनमा प्रचलित थियो। नृत्य, गीत र बाद्यमा कुशल (नच्च गीत वादित कुसला) नर्तकीहरु (नाटकी) का उल्लेख कर्ति जातक कथाहरुमा छन्। एक राजा कहीं १६,००० नर्तकीहरु (सोलससु नाटकी सहस्रसु) थिए-यस्तो एउटा जातक कथामा उल्लेख गरेको छ।

सामाजिक धार्मिक अवधारणा

त्यस समयका जनता अनेक प्रकारका मिथ्या विश्वासमा फसेका हुन्थे विशेषतः नक्षत्र विद्या र फलित जोतिषमा बढी विश्वास गर्दथे। कुमार गौतमको जन्ममा पनि जोतिषिहरु बोलाएका थिए। सकुन देखाउने मानिसहरु त्यस समय विद्यामान थिए। ब्रह्मजाल सुत्रमा यस्ता अनेक लौकिक विश्वासहरुका वर्णन छन्। आटानाटिय सुत्रमा पनि तत्कालीन मन्त्र विद्या र जादु, टुनाका प्रयोग देख्न सकिन्दछ। रुखहर र यक्षहरुका पूजा प्रचलित थिए। एक जातक कथामा एक दुखी पति वियुक्त नारीलाई गंगा, भागीरथीका प्रार्थना गरेकी र त्यसैको सरण गएकी पनि देखाइएको छ। अनेक प्रकारका भाकल पनि गरिन्थ्यो, जसरी विशद वर्णन ब्रह्मजाल सुत्रमा छ। सुजाताले बर पिपल बोट सित यो भाकल गरेकी थिई कि यदि विवाह पश्चात तिनकी प्रथम गर्भमा छोरा भयो भने तिनी एक लाखको मूल्यबाट उसको पूजा गर्ने छिन्। त्यसैको प्रयाश स्वरूप गौतम बोधिसत्त्वलाई स्वादिष्ट खिर खान मिलेको थियो। बैशालीका बहुपुत्रक चैत्यमा स्त्रीहरु धेरैले छोरा पाउनको लागि भाकल गर्न जाने गर्दथिइन्।

त्यस समय देशमा अनेक उत्सवहरु मान्ने गर्दथे-जसलाई साँचो अर्थमा लोक-जीवनको उत्सव भन्न सकिन्थ्यो। चतुर्दशी, पूर्णिमा र प्रत्येकपक्षको अष्टमी ब्रत लिने रिती रिवाज नेपाल तथा भारतमा प्राचिन कालदेखि चलि आइरहेका छन् र बुद्धकालमा पनि प्रचलित थियो। आजकाल जस्तो अग्नि, चन्द्रमा, सूर्य र अरु देवताहरुका पूजा गर्नु र नदीको घाटहरुमा गई पानीमा दुबुल्की मार्नु आदि कार्यहरु स्त्रीहरु त्यस समयमा पनि यत्तिकै रुचि तथा श्रद्धाका साथ गर्दथिइन र वाराणसिमा कार्तिक महिनामा एक मेला लाग्दथ्यो, जसको वर्णन पुरकरन्ट जातकमा गरेको छ। विमानवत्थु अड्कथामा राजगृहका एक 'नक्खन्त कील' (नक्षत्र किडा) नामको उत्सवको वर्णन छ। जसमा

धनवान पुरुष भाग लिन्ये जुनएक हप्तासम्म चल्दथ्यो। शिगाल जातकमा राजगृहको एक सुरापान उत्सवको पनि वर्णन छ। गयामा पनि एक ठूलो उत्सव फागुन महिनामा मनाउँदथ्यो। उसबेलामा जटिल साधु प्रति वर्ष एक ठूलो यज्ञ गर्दथे जसमा अंग र मगध जनपदनहरुका एक विशाल जनसमुदाय खाद्य भोज्य आदिका सामाग्रीहरु लिई उपस्थित हुन्थ्यो। चम्पामा पनि एक ठूलो मेला लाग्दथ्यो। हिमालवासी तपस्वीहरुलाई तितो तथा नुनिलो पदार्थहरुका स्वाद लिनको लागि बातराणसी तथा चम्पा जस्ता शहरहरुमा आउनु पर्ने कुराहरु उल्लेख छन्। धम्मपद कथामा श्रावस्थिको 'बालनक्षत्र' (बालनक्षत्र) नामक उत्सवको वर्णन छ जसको स्वरूप हुबहु होलि जस्तै छ मानिसहरु गोबरले आफ्ना शरीरलाई लिपी (गोमयेन च सरीर मक्खेत्वा) सात दिनसम्म अशिलल कुराहरु बोलि यता उता घुम्दथे (सन्ताह असब्व भनान्तो विम्बरन्ति) यति अशिलल कुराहरु बोल्दथे कि मानिसहरु त्यसलाई सुन्ने सम्बैनथ्यो र उनीहरुलाई एक मा आधा कार्षापण दिई कुनै प्रकारले टाल्दथे। यी सबै रूप होलीका नै हुन्। 'सुमंगल विलासिनि'मा आचार्य बुद्धघोषले दक्षिणापथका मानिसहरुका 'धरणा' नामक उत्सवको वर्णन गरेको छ। महानारदकस्प प्राचीन जातकमा विदेश राष्ट्रमा हुने कुमुदनी (कौमुदी) महोत्सवको पनि वर्णन गरेको छ।

मंगल जनक अवसरहरुमा गाईको गोबरले लिपु-चोक पुर्ने आदि आजकाल जस्तै बुद्धकालमा पनि गरिन्थ्यो। कुमार गौतमको नामकरणको अवसरमा राजभवन चारै प्रकारका गम्भ्यहरुले लिपेका थिए; धानका बालाहरुले मंगलाचार गरेको थियो, चारै प्रकारका पुष्पहरु थिए। ब्राह्मणहरुलाई धिउ, कस्ति, मिश्रि तथा निर्जल खिँरले भरेका सुनका थालहरु पसारेका थिए र फेरी लक्षण जान्ने ब्राह्मणहरुबाट बालकको भविष्यको बारेमा सोधेका थिए।

शिक्षा ब्राह्मण तथा क्षेत्रिहरुले मात्र आर्जन गर्न पाउँदथ्यो। भगवान बुद्धले पनि पहिले तः स्त्रीहरुलाई दिक्षा दिने पक्षमा थिएन। पछिआफ्नो उपस्थापक थेर आनन्दले अनुरोध गरेपछि वहाँले महाप्रजापति गौतमीलाई दश पटक आई प्रार्थना गरे पश्चात दिक्षा दिई, संघमा यसैले प्रविष्ट गराउन चाहनु हुन्थ्यो किनकी वहाँ पनि स्त्रीहरु दुर्बल-अस्थिर तथा विकारहरुबाट युक्त सम्फनु हुन्थ्यो। तैपनि वहाँ स्त्रीहरु माथि दयालु तथा साहानुभूतिपूर्ण हुनुहुन्थ्यो। वहाँ भिक्षुणीहरुमा अनुसाशनको दृढता चाहनु हुन्थ्यो र श्राविकाहरुमा पति भक्ति। श्रेष्ठ तथा भक्त उपासिका रानी मलिलका पनि पतिलाई धोखा दिएकी कारण अविचीन नरकमा जानु परेको थियो यसैले वहाँले भिक्षुणीहरुलाई

दर्जामा जहिले पनि भिक्षुहरु भन्दा तल्लै राख्नु भएको थियो । भिक्षुणी चाहे जति सुकै पहिले दिक्षित भए पनि तिनिले नया दिक्षित भिक्षुलाई पहिले प्रणाम गर्ने पर्ने । पढ्ने समयमा पनि भिक्षुणीहरु भिक्षुअहरुको एक हात पछि बसेर मात्र पढ्ने गर्दथिइन् । तर अट्कथाहरुबाट ज्ञान हुन्छ की दिक्षा लिइसकेपछि भिक्षुणीहरुले देखाई दिएकी थिइन् कि तिनिहरु ज्ञानमा, संयममा, तपस्यामा तथा ब्रह्महरुका देहतामा जहिले पनि भिक्षुहरुका बराबर नै थिइन् ।

त्यस समय तक्ष्यशिलामा एक मात्र विश्वविद्यालय थियो, जहाँ ब्राह्मण तथा क्षेत्रिहरुले मात्र शिक्षा ग्रहण गर्न पाउने कुरा त माथि उल्लेख भइसकेको छ । ब्राह्मणहरुलाई शास्त्र तथा शास्त्र दुवै विद्याहरुका शिक्षा मिल्दथ्यो । राजकुमारहरु टाढा टाढाबाट आई त्यहाँ शिक्षा प्राप्त गर्न आउँदथ्यो । विद्यार्थीहरु दुई प्रकारका हुन्थ्यो । पहिलो प्रकारको विद्यार्थीहरु ती हुन्थ्ये जो गुरुलाई एक सहस्र कार्षपणको शुल्क दिन्थ्यो । यीनिहरु गुरुका छोराहरु समान रहन्थ्यो । यिनिहरुले केही काम गर्नु पर्दैनथ्यो र यीनिहरु दिनमा नै पढ्दथ्यो । दोस्रो प्रकारका विद्यार्थीहरु जो बिना शुल्क पढ्दथ्यो ती विद्यार्थीहरुले गुरुका कुटुम्ब तथा शुल्क तिर्ने विद्यार्थीहरुका मान्छे आदिको काम गर्नु पर्दथ्यो । यीनिहरुको अध्ययन समय पनि रातमा मात्र हुन्थ्यो । शास्त्र विद्यामा अनेक प्रकारका शास्त्रहरु मध्ये धनु विद्या मुख्य थियो धनु विद्याको प्रकारहरुमा सरभंग जातकमा अखासावेधी, बलवेधी, सद्वेधी तथा सरवेधी नाम आउँदछन् । साथमा धनु विद्याको अनेक प्रकारका कौशलहरुका पनि उल्लेख यस जातक अट्कथामा पाईन्छ । जस्तो चार दिशाहरुमा खडा गरेका चार केराका खम्बाहरुलाई एकै बाणले काटिदिने तथा एकै साथ छोडेका ती तीस बाणहरुले जल हाथिहरुलाई एकै साथ निवारण गरिदिने । बोधिसत्त्वद्वारा बाणहरु छोड्ने फुर्ति तथा बातैशलबाट सरलट्टी (शरयष्टी) सररज्जुः (नरवेणी), सरपासाद (शरपासाद), सरस्वपान, सरपोक्खरणी (शर पुष्करणी), सरवस्समु (शरवर्ष) आदि बनाउने पनि यस जातकटु कथामा मिल्दछ आठ अंगुल मोटो फलामको चादरलाई बोधिसत्त्वले बाणले पार गरेको वर्णन पनि यसमा उल्लेख छ । रामा कुशल विद्यार्थीहरुलाई पढाई पश्चात त्यही पढाउनको लागि नियुक्त पनि गरिन्थ्यो र गुरुहरुले यस्ता कुशल विद्यार्थीहरु सित आफ्ना छोरीहरु पनि विवाह गरिदिन्थ्यो ।

शिल्पकला

तक्ष्यशिलामा मानिसहरु शिल्पकला शिक्षन पनि जान्थ्यो । देशमा अनेक प्रकारका शिल्प र उद्योग पनि प्रचलित थियो । यसमा कपदा बुन्ने, धागो काट्ने, कपडा

रंगाउने, माटो तथा धातुहरुका भाँडाकुडा बनाउने, सुन चाँदिका रत्न जडित् गहनाहरु बनाउने आदि जातक कथामा मिल्दछ । कलामा लेखन, बाचन, संगीत, नृत्य, विणा बाद्यन, चित्रकला, मुर्तिकला, वास्तुकलाको पनि उल्लेख छ । किसानहरुलाई गृहपति भन्दथे । ठूल ठूल व्यापारीहरुलाई सेठ भन्दथे । त्यसको अतिरिक्त निम्न पेशा गर्नेहरु पनि हुन्थ्यो जस्तो इटिका बइधरी (इट बनाउने) गृहपति (किसान), शिल्पकार, कुम्भकार (कुम्हाले) सुवर्णकार, मणिकार । यसको अलावा घर बनाउने अदुख्वन (चुन), इटिठका महिका -ईट गारो), उल्लोक (सिमेन्ट), पोटुक (प्लाष्टर) आदिको काम गर्ने ।

बैवाहिक तथा नारी जीवन

त्यस समय पुरुषहरु जति पनि स्वास्त्री बिबाह गर्न सक्दथ्यो तर स्त्रीहरु एकै लोग्ने मानिससित मात्र बिबाह गर्न सक्दथिइन् । लोग्ने मरे पछि विधवा जीवन व्यतित गर्नु पर्दथ्यो ।

धम्मपदटु कथा अनुसार ससुराको घर जानु भन्दा पहिले कन्यालाई दश शिक्षाहरु सिकाइन्थ्यो जसबाट तीनि आर्द्धश गृहिणी बनोस् र घरलाई शान्त र स्निध राखोस् । यस कथामा दाइजो प्रथा पनि उल्लेख छ । श्रावित्थिको कोषाध्यक्ष मिगार श्रेष्ठिले आफ्नो छोरी विशाखाको पाँच विवाहमा पचास करोड रुपैयाको खजाना दाइजोमा दिइएको थियो र राजा प्रशेनजितले आफ्नी छोरी 'बजिरा'लाई अजात शस्त्रुसित विवाह गरिदिएको बेला काशी गाम तिनको स्नान तथा सुगन्धित लेप लगाउन खर्चको लागि दिइएको थियो । त्यस समय पनि स्त्रीहरुमा पर्दा प्रथा थियो । स्त्रीहरु पराई पुरुषहरुका कुदृष्टिबाट बच्नको लागि पर्दा हाल्दथे तर यसको अपवाद पनि मिल्दछ । जस्तो विसाखा विवाह पछि जब श्रावस्थिमा आउँदा खुल्ला रथमा बसी सबैले देख्ने गरी नगर परिक्रमा गरी आएकी थिइन् ।

पाली त्रिपिटक र त्यसको अटु कथाहरुबाट र विशेषतः त्यसका अंगभूत प्राचिन लोकबस्त-साहित्यको त्यस अक्षय भण्डारबाट जुन जातकको नामले प्रसिद्ध छ, प्राचिन नेपाल तथा भारतीय लोक-जीवन सम्बन्ध एक विशाल तथा प्रामाणिक सामग्री एकत्र गर्ने सकिन्छ ।

सन्दर्भ सुचि

- १) मञ्जिकम निकाय (२/५/८)
- २) महालि सुत (दीघ १/६)
- ३) विनय पिटक महाबग्ग
- ४) चक्कवत्ति सीहन द सुत (दीघ ३/३)
- ५) मिगार श्रेष्ठिको बृहारी जो धनञ्जय श्रेष्ठिकी छोरी थिइनका नाम पनि विशाखा नै थियो ।

नेपालका पूज्यपाद संघनायक मिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

पुनर्जागरणको पृष्ठभूमि

बुद्धजन्मभूमि नेपाल राष्ट्रमा स्थविरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरण जहाँनिया राणाशासनको अन्त्यतासँगै जगमगाएको थियो । वि.सं. १९७५ (सन् १९२८) मा नेपालकै इतिहासमा

पुनर्जागरित थेरवाद बुद्धधर्ममा पहिलो प्रवर्जित-श्रमणका रूपमा भिक्षु महाप्रज्ञाको उद्भवसँगै वि.सं. १९७८ (सन् १९३०) भिक्षु प्रज्ञानन्द (कर्मशील) को उदय हुन्छ । दुबैजना भारतको कुशीनगरमा म्यान्मारका श्रद्धेय ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको उपाध्यायत्वमा श्रामणेर-दीक्षा प्राप्त गरेका थिए ।

राणाशासनको अन्त्यतासँगै प्रजातन्त्रको गोधुलीसँगै धर्म, भाषा, समाज, राजनीति, शिक्षा आदि क्षेत्रमा आमूल परिवर्तनका लागि ठूल-ठूला अभ्यास जारी रहे । त्यतिबेला बुद्धधर्मको जागरणमूलक प्रचार एवं नेपाल भाषाको प्रचारमा लाग्नेहरूसमेत देश निकालामा परे, जेल जीवनजस्तो कष्टकर जीवर यापन गर्नुपरेको थियो । श्री ३ जुद्ध शम्शेर महाराजले वि.सं. २००१ श्रावण १५ गतेका दिन आठजना नेपाली भिक्षु-श्रामणेरहरूलाई स्वदेशवाट निकाला गरेको कलकित इतिहास जीवित नैछ । क्रूरतम अमानवीय देश निकालाको त्यो कालो दिवसले बुद्धधर्म र नेपालभाषाभाषेलीहरूमा भन उर्जा प्रदान गरेखै भयो । त्यसका विरुद्ध विभिन्न अभियानकै लागि वि.सं. २००१ कार्तिक १५ गतेका दिन सारनाथमा “धर्मोदय सभाको” गठन हुन्छ । सारनाथबाट प्रकाशित हुने ‘धर्मदूत’ ले पनि भिक्षुहरूको स्वदेश आगमनार्थ ठूलो सहयोगी भूमिका निभाउन प्रयास जारी राख्यो । पछि ‘धर्मोदय’ प्रकाशनले बुद्धधर्म र नेपालभाषा दुबैलाई सँगसँगै अगाडि बढाउने कार्य भयो । नेपाली भिक्षु अमूलानन्दको सकृएता एवं श्रीलंकाली शुभेच्छुक धर्मदूत मण्डलको पहलमा निष्काशित भिक्षुहरूलाई स्वदेश आगमनमा छूटको घोषणा गर्न श्री ३ पदार्थम्शेर महाराज बाध्य हुन्छ ।

नेपालमा संघनायक परम्परा

भिक्षु महाप्रज्ञा तथा भिक्षु प्रज्ञानन्दपछि कमशः भिक्षुहरू शाक्यानन्द, धर्मालोक, अनिरुद्ध, अमूलानन्द, सुबोधानन्दको उदयसँगै बुद्धशासनिक चर्याहरू थपिदै जान्छ । उहाँहरूको अविस्मरणीय योगदानलाई विर्सन सकिने छैन भने उहाँहरू नै नेपालको थेरवाद बुद्धशासनमा अग्रगण्य व्यक्तित्व थिए । उहाँहरूको आगमनपछि वि.सं. २००१ सालमा धर्मोदयको स्थापना, २००८ सालमा धर्मोदयको स्थापना, २०१३ सालमा चतुर्थ अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलनार्थ मार्ग खुल्दैगए । विस्तारै विहारहरू पनि थपिदै जान्छ र भिक्षु संघले विनय सम्मतिको आधारमा नेपाल अधिराज्यव्यापी स्थविरवाद बुद्धशासनका नायकका रूपमा पूज्यपाद संघमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरलाई पहिलो संघ महानायकका रूपमा स्थापित गरेएता कमशः दुरीय संघनायक भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविर, तृतीय संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर, चौथै संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरलाई पदासीन गरिएको थियो । वि.सं. २०६० चैत्र १६ का दिन भिक्षु संघले नेपालका संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर तथा संघउपनायकमा भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई संघसम्मतिअनुसार पदस्थापन गरेको थियो । गत २०६३ जेठ २ नेपालका चतुर्थ संघनायक भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरको निधनपश्चात् भिक्षु संघले संघसमागमबीच सुमङ्गल विहारको सीमागृहमा संघकर्म गरी संघनायकोपतिड्वानविधिपूर्वक २०६३ जेठ २४ गते संघउपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई “नेपालको पाँचौं पूज्यपाद संघनायक” का रूपमा प्रतिस्थापना गरिएको थियो । ८७ वर्षिय नवनियुक्त नेपालका पूज्यपाद संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर ललिपुरस्थित सुमङ्गल विहार, लुंखुसिमा विगत पाँच दशकभन्दा अगाडिदेखि निरन्तर आवासीय रूपमा बस्दैआउनुभएको छ ।

भिक्षु बुद्धघोषका उदय

थेरवाद बुद्धधर्मको पुनर्जागरणकालले बामे सरेको इतिहासकालीन व्यक्तित्वमध्ये वर्तमान नेपालका संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर पनि एक सशक्त व्यक्तित्व नै हुनुहुन्छ । त्यतिबेला सारनाथबाट प्रकाशन हुने ‘धर्मदूत’ बौद्ध मासिक पत्रिकाको अध्ययन एवं त्यसको प्रभावले काठमाडौंस्थित ठीहीटीको

क्वाबहालमा पिता पूर्णानन्द तथा माता सूर्यमायाको कोखबाट वि.सं. १९७८ आश्विन शुक्र एकादशीका दिन जमेका सप्तरत्न बज्ञाचार्य तत्कालीन प्रभावशाली भिक्षु प्रज्ञानन्दको सम्पर्कमा पुगे । भिक्षु प्रज्ञानन्दको प्रभावले वि.सं. १९९७ माघ शुक्र पूर्णिमा (सिपुह्री) का दिन कुशीनगरमा ऊ. चन्द्रमणि महास्थविरको उपाध्यायत्वमा सप्तरत्नले श्रामणेरदीक्षा प्राप्त गरी ‘श्रामणेर बुद्धघोष’ मा परिणत भए । पुनर्जागरित बुद्धशासनिक क्षेत्रमा बज्ञाचार्य कुलबाट प्रथमवार श्रमण जीवनमा प्रवेश गर्नुहोने सप्तरत्न गुरुजु श्रामणेरदीक्षा प्राप्तपछि शुद्ध बुद्धधर्म अध्ययनार्थ बर्मातिर लाग्नुभयो, बुद्धधर्मसम्बन्धी ६ वर्षसम्म अध्ययनपछि नेपाल फर्कनुभयो । अध्ययनकै क्रममा वि.सं. २००० आषाढ शुक्र सप्तमीका दिन (सन् १९४३) जातवेनको मण्डले नामक सीमागृहमा अगममहापण्डित ऊ. केतुमाला महास्थविर (भउँच्यौ सयादो) को उपाध्यायत्वमा श्रामणेर बुद्धघोष उपसम्पदादीक्षा प्राप्त गरी भिक्षु बुद्धघोषमा परिणत हुनुभयो ।

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको स्थापना

भिक्षु बुद्धघोष नेपाल फर्कनुभएपछि पाटनमा सर्वप्रथम भिक्षु संघलाई दान दिइएको सुमङ्गल विहारमा पहिलो वर्षावास बस्नुभयो । तथागत शास्त्राको उपदेशलाई कर्मकाण्ड विधिमा मात्रै सीमित पारी अविद्याले विचारिएर जन्मजात बौद्ध हौं भन्ने हरूका माभन परियति, प्रतिपत्ति तथा प्रतिवेद (ध्यानभावना) विषयसम्बन्धी सुगठिलो बुद्धोपदेशलाई उपदेशको माध्यमबाट विभिन्न जिल्लामा पुग्नुभई धर्मप्रचारमा सरिक हुनुभयो । सुगतपुर विहार, त्रिशुलीमा रहेदा उपासक धर्मरत्न शाक्य त्रिशुली^१ सँगे बुद्धधर्मसम्बन्धी विषयगत अध्ययनको प्रकृया थाल्नुभयो । परियति, प्रतिपत्ति तथा प्रतिवेद त्रिआयामिक बुद्धशासनको चर्यालाई अध्ययनअध्यापनको माध्यमले अगाडि बढाउदैलान बुद्धधर्म र पालि साहित्यको अध्यापनलाई संस्थागत एवं व्यवस्थितरूप दिने क्रममा पूज्यपाद संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले ब.सं. २५०७ (वि.सं. २०२०) मा “नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा” को स्थापना गर्नभई नेपालको परियति शासनमा अग्रज भूमिका निभाउनुभयो । उहाँले परियति शिक्षालाई मजबूत पारी थेरवाद बुद्धशासनिक हिंडाइमा लम्काउन जुन प्रयास गर्नुभयो त्यो नेपालकै इतिहासमा अविस्मरीय पानाको रूपमा रहीरहने

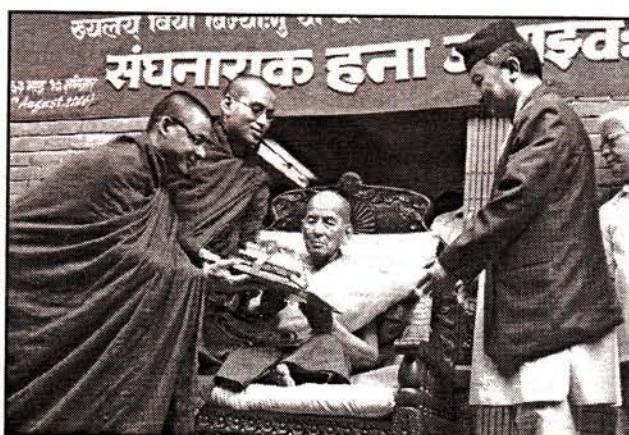
छ । उहाँले पालि त्रिपिटकसाहित्यअन्तर्गत २२ बटा पुस्तकहरू लेखन, अनुवाद एवं सम्पादन गर्नुभई धर्मिक चेतना अभिवृद्धिका लागि योगदान पुरन्याउनुभएको छ । बुद्धशासनको इतिहासमा अति नै महत्वपूर्ण मानिने सन् १९५४-१९५६ म्यान्मारमा सम्पन्न छैठौं धर्मसंगायनामा संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले संगीतिकारकारूपमा धर्मोदय सभाबाट नेपालको प्रतिनिधित्व गर्नुभएको थियो । उहाँको बुद्धशासनिक योगदानलाई कदर गरी सन् १९९९ मा म्यान्मार सरकारले “अगममहासद्भम्जोतिकधज” उपाधिले विभूषित गरिएको नेपाली मात्रैका लागि गौरव एवं प्रतिष्ठाको विषय हो ।

नेपालका पूज्यपाद संघनायको सार्वजनिक अभिनन्दन

थेरवाद बौद्धगतमा ख्यातिप्राप्त भिक्षु सुमंगल, भिक्षु सुदर्शन, भिक्षु जानपूर्णिक, अनागारिका धर्मवती पनि संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरकै शिष्य हुन् । उहाँ संघनायक विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाका संस्थापक हुनुहुन्छ भने उहाँले अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको अध्यक्ष पद पनि सम्हाल्नु भइन्नुभएको छ । अझै विभिन्न बौद्ध संघसंस्थाहरूमा धर्मानुशासक, संरक्षक, सल्लाहकार रहनुभएको छ । गम्भीर धर्म अभिर्मका जाता, विनयशील,

विनयपालक, सौम्य र मृदुभाषाका धनी, मैत्रीयुक्त क्षमाशील गुणले सम्पन्न, कल्याणामित्रता काै स्वभावयुक्त व्यक्तित्वान भिक्षुका रूपमा बौद्धजगतमा छुटै विशेषतासहितको पहिचान भएका भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई नेपालका पाँचौं पूज्यपाद संघनायकका रूपमा पदस्थापन गरिएको सुखद धर्ममुदित विषयअन्तर्गत

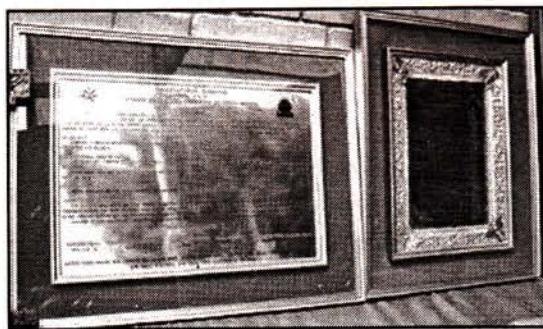
अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको तत्वावधानमा पूज्यपाद संघउपनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, भिक्षु महासंघका अध्यक्ष आचार्य भिक्षु कुमार काशयप महास्थविरलगायत सम्पूर्ण भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका, उपासक, उपासिका तथा बौद्ध संघसंस्थालगायत नेपालका सम्माननीय सभामुख श्री सुवास नेम्वाङ्को उपस्थितिमा नेपालका पूज्यपाद संघनायकले बुद्धभूमि नेपाल राष्ट्रमा आजीवन प्रवर्जित हुनुभई बुद्धधर्म, बौद्धसंस्कृति तथा ध्यानभावनासहितका बुद्धशासनिक क्षेत्रमा आजीवन समर्पित भई पुन्याउनुभएको योगदानलाई स्मरण गरी सामूहिक रूपमा

धर्मिकमय वातावरणमा अभिनन्दन समारोहको आयोजना गरीनु सबैका लागि सुखद् विषय नै हो । यस शुभ घडीमा सबैबाट उहाँको सुकीर्ति र दीर्घायुको कामना गरी बुद्धशासनिक चर्यामा असीम मैत्रीयुक्त प्रेरणा पूज्यपाद् नेपालका संघनायक भद्रन्त बुद्धघोष महास्थविरबाट निरन्तर प्राप्त हुदै जानसकोस् भन्ने सबैको सामूहिक शुभआकांक्षा रहनु धर्मकर विषय हो ।

सार्वजनिक अभिनन्दन समारोह

ब.सं. २५५०, कृष्णपक्ष तृतीया वि.सं २०६३ भाद्र १० शविर, त्रिलोचन तृतीया ने.सं. ११२६, 26th august 2006 का दिन पूज्यपाद संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको बुद्धशासनिक योगदानलाई कदर अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको सभापतित्व एवं सम्माननीय सभामुख श्री सुवास नेम्बाङ्को प्रमुख आतिथ्यत्वमा सार्वजनिक अभिनन्दन समारोह सम्पन्न भएको थियो । पूज्यपाद

नेपालका संघउपनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविरसम्मुख पंचशील प्रार्थनापछि शुभारम्भ सो समारोहमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका सचिव भिक्षु कोण्डन्यबाट स्वागत भाषणपछि महासंघका उपाध्यक्ष भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरले पूज्यपाद संघनायक महास्थविरको जीवनीसम्बन्धी प्रकाश पार्नुभयो । यसपछि थाइलैण्डका संघराज पूज्यपाद सोम्मदेत् फ्रा. ४०३संवर महास्थविर, नेपाल नरेश श्री ५ महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकार, सम्माननीय प्रधानमन्त्री एवं नेपाली काँग्रेसका सभापति श्री गिरिजा प्रसाद कोइराला, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एककृत मार्क्सवादी लेनिनवादी) का महासचिव श्री माधव कुमार नेपालबाट प्राप्त शुभकामना सन्देश अ.ने.भि. महासंघका सचिव भिक्षु कोण्डन्यले वाचना गर्नुभयो । थाइसंघराजको शुभकामना सन्देश निम्नानुसार रहेको छ:

It is with great pleasure and honour that I extend, on behalf of the Supreme Sangha Council and all Thai Buddhists, our warmest *mudita* congratulations and best wishes to the Most Venerable Buddhaghosa Mahathera, members of All

Neapl Bhikkhu Association and all Nepalese Buddhists on the auspicious occasion of anointing the Most Venerable Buddhaghosa Mahathera as the "Sanghanauaka of Nepal."

His monastic disciplinary behavior, Buddhist scholastic contribution, and leadership have widely admired and inspired Nepalese Buddhists and many others to dream and hope for the future. I would like to express my heartfelt *mudita* appreciations.

We join the people of Nepal in celebrating the felicitation ceremony honoured upon the Most Venerable Buddhaghosa Mahathera, the Sanghanayaka of Nepal for his anointment and in expressing our sincere admiration for the Most Venerable's enduring efforts to promoting Buddhist, peace and social harmony of the beautiful nation. Guided by the Most Venerable's vision, wisdom and compassion, may Nepal be enjoyed happiness, peace, progress and development, as well as well-earned respect and acclaim in the Buddhist world.

The Sanghic relationship between Nepal and Thailand has its long history of cooperation and achievements. Nepal being the birthplace of the Buddha has its great significance to Thai Buddhists. We hope that our two nation' mutual relationships and cooperation further strengthen under the leadership of the new Sanghanayaka of Nepal.

I wish the Most Venerable Buddhaghosa Mahathera every success as he carries out the important responsibilities as Sanghanayaka of Nepal.

Siddhamatthu, may all good withes be accomplished.

नेपाल नरेश श्री ५ महाराजाधिराज ज्ञानेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारबाट प्राप्त सन्देश :

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघको तत्वावधानमा नेपाली बौद्ध भिक्षुहरूका नव संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको सार्वजनिक अभिनन्दन हुन लागेकोमा हामीलाई खुशी लागेको छ । बुद्ध जन्मभूमि नेपालमा बौद्ध शिक्षाको माध्यमबाट बौद्धधर्मको शिक्षादीक्षा एवम् प्रचारप्रसारमा लामो समयदेखि योगदान पुऱ्याउदै आउनुभएका संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरजस्ता सुपात्रको अभिनन्दन गर्ने अखिल नेपाल भिक्षु महासंघलाई हामी साधुवाद दिन चाहन्दैँ । साथै आगामी दिनहरूमा पनि उहाँलाई बौद्धधर्मको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवम् विकासमा लागि रहने सकियता प्राप्त

भर्दूहोस् यही हाम्रो शुभकामना छ ।

श्री ५ महाराजाधिराजका निजी सचिव राजदरबार, नेपाल (सागर तिमिल्सिना) ।

सम्माननीय प्रधानमन्त्री एवं नेपाली काँग्रेसका सभापति श्री गिरिजा प्रसाद कोइरालाबाट प्राप्त सन्देश :

खिल नेपाल भिक्षु महासंघको तत्वावधानमा भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई, उहाँले बुद्धर्म, बौद्ध संस्कृत एवं बौद्ध इतिहास, दर्शन, कला, साहित्य आदि विविध विषयमा लामो समयदेखि पुन्याएको योगदानको कदर स्वरूप, सार्वजनिक रूपमा उहाँको अभिनन्दन गरिन लागेकोमा मलाई ज्यादै खुशी लागेको छ ।

नेपालका संघनायक भिक्षुको रूपमा स्थापित भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट बुद्धर्मका एक कुशल ज्ञाताको रूपमा सम्मान प्राप्त, आफूनो सम्पूर्ण जीवन बुद्धर्म र बुद्धशासनमा समर्पण गर्ने एक ज्येष्ठतम् भिक्षुको रूपमा चिनिनु हुन्छ । उहाँले धेरै पहिलेदेखि-नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा अध्ययनको व्यवस्था गरेर बौद्ध शिक्षाका क्षेत्रमा एक अति महत्वपूर्ण र ऐतिहासिक कार्य गर्नुभएको छ । उहाँले बुद्धर्मसम्बन्धी विभिन्न मौलिक र अनुदित गन्त्यहरूको प्रकाशन गर्नुभएको छ ।

हामै देशका महान् विभूति, शान्तिका अग्रदूत भगवान् बुद्धले प्रतिपादन गरेको बुद्धर्मको मूलभूत सन्देश-प्राणी मात्रको हित र संसारभरि शान्ति कायम गर्नु हो । त्यसैले बुद्धर्मकाप्रति धेरै पहिलेदेखि सम्पूर्ण विश्वको ध्यान आकर्षण हुँदैआएको हो । बुद्धर्मको मूल आधार-पञ्चशीललाई साना-सूला अनेक मुलुकले अपनाएर समानताको आधारमा एकले अर्कालाई सहयोग गर्ने सद्भावको संस्कृतिमा दिग्गो शान्तिलाई कार्यान्वयन गराउन उल्लेखनीय कार्य गरेका छन् । बुद्धर्म त्यसैकारण, सम्पूर्ण संसारभरि शान्तिको ज्योति पञ्जको रूपमा सम्मानित भएको छ । यो हामी प्रत्येक नेपालीको निमित्त गर्वको विषय हो ।

यता केही वर्षदेखि द्वन्द्व र अशान्तिको विभीषिकामा परेको हाम्रो मुलुक अहिले स्थीर शान्ति कायम गरेर सबैतर सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने एक गुरुतर कार्यमा लागेको छ । यस पुनीत कार्यमा बुद्धर्मको मर्म र सन्देशलाई आत्मसात गर्ने भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरजस्ता ज्येष्ठतम् भिक्षुको सहयोग, सद्भाव र शुभेच्छाको मुलुकले अपेक्षा गरिरहेको छ । म उहाँको अभिनन्दन कार्यको हार्दिक सराहना गर्दछु र यसको सफलताको कामना गर्दछु । जय नेपाल !

नेपाल कम्पुनिष्ट पार्टी (एककृत मार्क्सवादी लेनिनवादी) का महासचिव श्री माधव कुमार नेपालबाट प्राप्त सन्देश : 'अखिल नेपाल भिक्षु महासंघले नेपालका संघनायक भिक्षु' का

रूपमा संघउपनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई पदस्थापन गरी यही २०६३ साल भाद्र १० गते शनिवारका दिन उहाँको सम्मानमा अभिनन्दन कार्यक्रम आयोजना गर्ने जानकारी पाउँदा मलाई असीम आनन्दानुभूति भएको छ ।

शान्तिका अग्रदूत, मानवताका पूजारी तथा ज्ञानका ज्योति महामानव गौतम बुद्धको जन्मभूमि नेपालमा बुद्धर्म, बौद्ध संस्कृति, इतिहास, दर्शन, कला एवं साहित्यका विविध विद्या र फाँटहरूमा धेरावादी बौद्ध भिक्षुहरूको अम्बूल्य योगदान रहेको छ । प्रजावान, क्षमाशील, शिक्षाप्रेरी तथा विनयी धर्म गुरुहरूको सुशिक्षाकै प्रभावले आजसम्म पनि हामी नेपालीहरूको विश्व समुदायमाझ शान्तिकामी नेपालीको रूपमा परिचय कायम रहेको छ ।

हामीले अन्तर्राष्ट्रिय समुदायबीच कायम राखेको गैरव गाथालाई अझ प्रगाढ, व्यापक एवं गरीमामय बनाउदै नयाँ नेपालको निर्माणमा संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको कार्यकाल सफल रहोस् भन्ने कामनासहित अभिनन्दित व्यक्तित्व संघनायक भिक्षु महास्थविर बुद्धघोषलाई नेकपा (एमाले) को तर्फबाट र मेरो आफूनै तर्फबाट समेत हार्दिक वधाई/शुभकामना ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

यसपछि महासंघका का.का.स. भिक्षु धर्मसोभन महास्थविरले महासंघको पहलमा तय गरिएको अभिनन्दन पत्र वाचन गर्नुभइसकेपछि सभापति आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर तथा प्रमुख अतिथि सम्माननीय सभाभुख श्री सुवास नेम्वाङ्गले संयुक्तरूपमा उपस्थित सम्पूर्ण भिक्षु श्रामणेर, अनागारिका, उपासक, उपासिका तथा बौद्ध संघसंस्थालगायत सार्वजनिक भेलामा पूज्यपाद संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई अर्पण गर्नुभयो, त्यतिबेला महासंघका सम्पूर्ण कार्यकारिणी पदाधिकारीहरूले सम्मानपूर्वक उभिएर मंगल पाठ गर्नुभयो ।

यसपछि काठमाडौंबाट आनन्द कुटी दायक सभा, युवा बौद्ध समूह, बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, बौद्ध महिला संघ, नेपाल, महिला बौद्ध संघ, श्रीकीर्ति बौद्ध केन्द्र, सुखी होतु नेपाल, जगतसुन्दर व्यनेकुथि परियति केन्द्र गरी आठवटा संस्थाले संयुक्तरूपमा प्रदान गर्ने अभिनन्दन पत्र त्रिरत्न मानन्दरले वाचन गर्नुभयो भने धर्मकीर्ति विहारको अगुवाइमा धर्मकीर्ति विश्वशान्ति विहार, सुलक्षणकीर्ति विहार, पद्मकीर्ति विहा, निर्वाण मूर्ति विहार, गौतमी विहार, धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोष, धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी, धर्मकीर्ति स्वास्थ्य कमिटी, धर्मकीर्ति पत्रिका, धर्मकीर्ति बौद्ध जानमाला संघ उल्लेख अभिनन्दन पत्र अनागारिका धर्मवरीले वाचन गर्नुभयो । यसरी नै भक्तपुरबाट युवा बौद्ध पुच, मैत्रेय युवा संघ, भक्तपुर बौद्ध संघ, दीपकर जानमाला बाँकी २८ पेजको पहिलो कोलम

“पूजा च पूजनेव्यानं एतं मंगलं मुतमं”

स्वपया थी थी बौद्ध संघ संस्थाया पासें हना-पौ

श्रद्धेय पुज्यपाद “अगगमहा सदुम जोतिक धज”

संघनायक भद्रन्त बुद्धघोष महास्थविर जु !

निरंकूश राणाकालिन ईः निसें बुद्ध धर्म तव्यायाना येकेया लागिं बहुजन हित बहुजन सुरवया मू आज्जु ज्वना दलपोलया सिच्छुगु मैत्री करुणा दक्षातुगु शीलया फसं उबलेया स्वयंगु लक्स चीका उबलेया राजनीति परिवेशयात तकः नं च्यूता मयासें मानव मात्रया कल्याणया लागिं दलपोलं शुद्ध बुद्ध धर्मय जीवन पाना विज्यात।

अथेहे उबलेया रुद्धिवादी अन्धाविश्वासी समाजय द्वं बजावार्य स्थविर वादी भिष्टु जुया धारें धर्मया लैय पलादित गुरुले थाकु जुल धीगु र्खं दलपोलया जीवनयावया र्खं थवीका कायेफु ! थुजागु इलय नं दलपोलं धर्मया मतः प्वा: ज्वना लं द्वनाच्चंपिन्त लं क्यना बिगु व धर्मया न्ह्यलुवापेन्त हप्याः बिकष्टं धर्मया दवाँय् जुयाबिगु नं याना विज्यात उकिं दलपोल थेरवाद बुद्ध धर्मया द्वंहः सशक्तम्हः विनयधारी भिष्टु नं खः । दलपोलया सशक्त कृतलं दलपोलया संघर्षशिल जीवनया पलाय थों नेपाल बौद्ध परियाति शिद्धा धर्मया रसोपादन यायेत सफल जित हवता चूलात। अथ ख्यु सकासिगु लागिं सगौरवया र्खं खः । उकिं दलपोलया थुजागु साहसीपूर्ण नेतृत्वकारी भ्रमिका जिमिगु निमिति दलपोल द्वंह धर्मया दवजा खः नापं धर्मया लैपुनं खः। श्रद्धेय विनयधर भन्ते,

दलपोल द्वंह स्थाविरवादी बुद्ध धर्मया नापं भीगु बुद्ध धर्मया थी थी सम्रदाय दछवी मैत्रीपूर्ण सहभाव ब्वलंकेगु ज्याजुया वैच्चवंगु तसकं लुधने बहुजु ! थुजागु दलपोलयाके ब्रम्हः विहारया गुणयुक्त जुया चंगुलिं जिपिं ल्यायद्वंहःपिं थों द्वगुहे दबुली धस्वायकुगु रतः ।

भन्ते दलपोल र्खगु दशक मयाकं धर्मया मतः प्वा: ज्वना स्वयंगु लक्स विकेत जिपिंथों अज्ञानोपिन्त ज्ञानया मतः जः क्यना लं क्यना विज्यात उकिं जिपिं स्वपया प्वयंगु बौद्ध संघ संस्था कृतज्ञ जुया दलपोलया सुस्वास्थ्य(भीं उसाँय्) मंगल व ताः आयुया कामना यासें श्रद्धां हयों क्वहुना थुगु हना-पौ लः तहाना च्वना। भवतु सब्ब मंगल ॥

कृत्य

१८८६

१११५

शम्भुलालै

शाक्यान शाक्य

तीर्थेशज बजारार्ये

संघरत्न शाक्य

रामकृष्ण वैद्य

अध्यक्ष

अध्यक्ष

अध्यक्ष

अध्यक्ष

युवा बौद्ध पुष्ट, भक्तपुर मैत्रेय युवा संघ बौद्ध संघ, भक्तपुर दीपंकर ज्ञानमाला भजन खलः ठिल्या-नै. सं. ११२६ जलायत ३, शानिता: ति.स. २०६३ माद्र १०

"बूजा च पूजनेयपानं एतं मात्रं मुतम्"

पूज्यपाद नेपाल या संघनायक भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरयात
यैचा थी थी बौद्ध संघसंस्थापाच्वे संयुक्तरूपं दोहलपागु

अभिनन्दन-पौ

पूज्यपाद नेपाल या संघनायक अद्वैत विज्ञु बुद्धघोष महास्थविर.

श्री सुमेश विहार, लुम्बुस, यल।

बुद्धभूमि नेपा: देस् थेरवाद बुद्धशासन पुनर्स्थापनाया भक्तवत्य अतिक्रम कर्त्तव्य जीवनयात च्छान्तः भरतसे स्वर्णिगलय द्वारे ल्लापां भासुगु वसः पुना: पिलाविज्ञा:म्ह नेपाल या न्यामान्तः संघनायक अगगम्भापाठित भिक्षु प्रजानन्द महास्थविरया प्रेरणां प्रवर्जित जुयाविज्ञा:म्ह छःपि "नेपाल या पूज्यपाद न्यामान्तः संघनायक अन्ते बुद्धघोष महास्थविर" यात अभिनन्दन यायेख्ना जिति तसकं लयेत्याच्चना। छलपोल, यैं देया भहिति, इवाचाहाया प्रतिष्ठित वज्राचार्य कुलयान्त ख्यानं दके न्हापां पुनर्जागरित बुद्धशासनिक ख्यलय् वज्राचार्य कुल श्रमणजीवनय् दुत्पूर्ह छःपि हे खः। शुद्ध बुद्धधर्म अध्ययनया लागी बर्मा (स्थानमार) विज्ञा:म्ह छःपि नेपा: विज्ञाना तथागत शास्त्राया उपदेशयात कर्मकाण्ड विदीजक होमय् याना थःत अविद्या त्वपुका च्छपि बौद्धतयत परियन्ति, प्रतिपत्ति व ध्यानभावनाया विषय वकातुक स्थानविज्ञा:गु सकसियां नुगलय् त्यना है च्छंग दु।

संघनायक महास्थविर भन्दो!

गम्भीर धर्मया गता, विनयील, विनयपालक छलपोल महास्थविर बुद्धशासनिक प्रवर्जित ख्यलय् दुत्तिनेन्दुका नेपाल या बुद्धशासनय् गुगु द्यूपाः वत, उकी छलपोल महास्थविरया क्षमाशील-पैतीजा:गु कल्याणमित्रताया लक्षणं ने प्रभावकारी भूमिका त्वित्तगु सकसिनं स्मृगु हे जुल। नेपालय बुद्धधर्मसम्बन्धी संख्यागत अध्ययनया लागी परियति शासन अभिवृद्धिया म्भाज्ञु दयेका बु.सं. २५०९ स "नेपाल बौद्ध परियति शिक्षा" निस्वना विज्ञा:म्ह पूज्यपाद छलपोल नेपालय परियति शासनया न्यवलुवा खः। छलपोल महास्थविर परियति शिक्षायात धिसिलका: थेरवादया पलाखय् तापतिति याका: नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाया छुंग विज्ञाजा:गु अविमर्णीय लु खः। छलपोल पालि त्रिपिटकया आपाल सकृत च्छ्या, अनुवाद व सम्पादन याना: नेपा: मिपिके धार्मिक चेतना थेमु ज्याय् तःधगु तिब: विज्ञाजा:गु दु। छुं दै न्यवःतिनि छलपोल पूज्यपाद भन्दे ने विज्ञाजा:गु बुद्धशासनिक योगदानयात कदवरयासे स्थानमार, सरकारपाले "अहगम्भासद्गुभौतिकाद्यज" उपाधि छायेय्गु बुद्धभूमि नेपा: देया लागी है गौरव व प्रतिष्ठाजा:गु विषय खः।

संघनायक पूज्यपाद महास्थविर भन्दो!

भन्दे छलपोलया बुद्धशासनय् समर्पणयुक्त जीवन शासनिक चेतना दुपि सकसिया लागी प्रेरणायुक्त मार्गदर्शन जुया है च्छनी, थव जिमिगु आस्थापूर्ण विश्वास खः। पूज्यपाद भन्दे, बुद्धशासनप्रति आजीवन समर्पित छलपोल नेपाल या न्याम्हम्ह पूज्यपाद संघनायक जुयाविज्ञा:गु लसता लिसे छलपोलया थी थी शासनिक योगदानयात लुम्कुरु अविष्यल नेपाल विज्ञु महा संघ न्यज्ञाना: गवसा: गवः: गु भिक्षु, अनागारिका, उपासक, उपासिक व थी थी बौद्धसंस्थाया दथु ज्यु थुगु सम्भूहिक अभिनन्दन-हना ज्याय् यैद्या उल्लेख थी थी बौद्ध संघ-संस्थापाच्वे थुगु छ्ना-पौ देशये ख्ना: विजितु नुगलय् धर्मरीति जाःगु स्वाँ द्वयाच्चन। लिसे छलपोलया सुकीर्ति, ता: आयु, भिंउसाँय् अले बुद्धशासनिक ख्यलय् ननावं संवृद्धिया भितुर्से छलपोल पूज्यपाद संघनायक महास्थविर भन्देया असीम मैत्रीपुस्त प्रेरणा ग्राप ज्याव च्छनी धक जिमितं भलसा कयागु जुल।

"चिरं तिठ्ठतु सद्गम्मो।"

भितुपि

आनन्दनन्दी दायक सभा
अध्यक्ष, तीर्थ नारायण मानन्धर

यवा बौद्ध समूह, काठमाडौं
अध्यक्ष, विरतन मानन्धर

बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, यैं
महासंघिच, संघरसन शाक्य

बौद्ध महिला संघ, नेपाल
अध्यक्ष, सुश्री नानीमैर्या मानन्धर

श्रीकीर्ति बौद्ध केन्द्र, कीर्तिपुर

अध्यक्ष, भिक्षु कीर्तिज्ञोति

सुद्धिली हन्तु नेपाल

उपाध्यक्ष, फल समान शाक्य

जगत सुन्चर परियति केन्द्र
केन्द्राध्यक्ष, सुश्री माया मानन्धर

बुद्ध सम्बत् २५५०, अॅलाथ्व तृतीया ने.सं. ११२६, कृष्णपाल तृतीया

वि.सं. २०६३ भाद्र १०, शनिवार, 26th August 2006

५. उपसाल्हक जातक

‘उपसाल्हकनाम’न्ति.....” भन्ने यो गाथा जेतवनमा बसिरहनु भएका शास्ताले एक उपसाल्हक भन्ने शमशान शुद्धिक एक ब्राह्मणको कारणमा बताउनु भएको हो ।

वर्तमान कथा

यिनी चाहिं आद्य महाधनी थिए । मिथ्याविचारक भएको हुँदा नजिकमा बसिरशनु भएका बुद्धरुलाई पनि संग्रह गरेन् । उनको छोरा चाहिं पण्डित तथा ज्ञानी थिए ।

आफू बुढो भएपछि छोरालाई यसो भने—“तात ! मलाई कुनै चाण्डालहरु जलाएको चिह्नानमा न जलाऊ । मलाई अरु कसैलाई न जलाएको ठाउँमा जलाऊ ।”

“तात ! तपाइलाई जलाउने ठाउँ मलाई थाहाछैन । अतः मलाई लगेर ‘यो ठाउँमा जलाऊ’ भनी तपाइले नै देखाइदिनु भए बेशहुने थियो ।”

“हुन्छ तात” भनी उसलाई लिएर नगरबाट निस्की गृद्धकुट माथि चढेर “तात ! यो ठाउँमा कुनै चाण्डाललाई जलाएको छैन । यसै ठाउँमा जलाउनु” भनी छोरासंग पर्वतबाट ओलिर्हन थाले ।

शास्ताले चाहिं त्यस दिन विहान सबैरे बोधनीय पुरुषहरु ध्यान दृष्टिले हेरिरहनु भएको बेलामा ती बाबू छोरा दुखैमा स्रोतापतिमार्गको उपनिषद्य भएको देख्नुभयो । त्यसैले बाटोमा लागेका शिकारी जस्तै पर्वतको फेदीमा गई पर्वतबाट ओलिर्हहेका उनीहरुको प्रतिक्षामा भगवान बस्नुभयो ।

ओलिर्हहेको बेलामा उनीहरुले शास्तालाई देखे । शास्ताले कशलक्षेम करा गर्नुहुँदै “ब्राह्मण ! कहाँ गएका थियो ?” भनी सोध्नुभयो ।

माणवले उक्त करा बताए । अनि शास्ताले “त्यसोभए आऊ तिमा पिताले भनेको ठाउँमा जाओँ” भनी दुवै बाबुछोरालाई लिई पर्वतको चुचुरोमा चढी “कुन ठाउँ हो ?” भनी सोध्नुभयो ।

माणव—“भन्ते ! यी तीनवटा पर्वतको बीचमा भनी मेरा पिता भन्नुहुन्छ” भनी भने ।

“मानव ! तिमा पिता अहिले मात्र शमशानशुद्धिक होइनन् अघि पनि शमशानशुद्धिक नै थिए । अहिले मात्र तिमीलाई यस ठाउँमा जलाउनु भनी भनेका होइनन् अघि पनि यसै ठाउँमा जलाउनु भनी भनेका थिए” भनी भन्नुहुँदा उनले सो कुरा बताउन प्रार्थना गरेपछि शास्ताले पूर्वजन्मको कुरा बताउन भयो ।

अतीत कथा

अतीत समयमा पनि यसै राजगृहमा यही उपसाल्हक

ब्राह्मण र यही उसको छोरा थिए

त्यसबखत बोधिसत्त्व मगध देशमा एक ब्राह्मण कुलमा जन्मी सबै विद्या सिकिसकेपछि ऋषिभेष अनुसार प्रव्रजित भई अभिज्ञा र समापत्तिहरु लाभ गरी ध्यानकृडामा मग्नभई हिमाल प्रदेशमा धेरै दिन बसी नून र अमिलो, सेवन गर्नकोनिमित्त गृद्धकुट पर्वतको पर्णशालामा आई बसे ।

त्यसबखत सो ब्राह्मणले उपरोक्ताकारले नै पुत्रलाई भन्दा पुत्रले—“तपाइले नै मलाई त्यो ठाउँ देखाइदिनुस्” भनी भनेपछि यसै ठाउँ देखाई पुत्रको साथ ओलिर्हहेको बेलामा बोधिसत्त्वलाई देखेर उनकहाँ गए ।

बोधिसत्त्वले पनि उपरोक्ताकारले नै सोध्दा माणवको कुरा सुनी “आऊ, तिमा पिताले भनेको ठाउँमा अघि कसैलाई जलाएको थियो वा थिएन भन्ने कुरा म जान्नेछ” भनी उनिहरुसंग पर्वतमाथि चढी “यी तीनैवटा पर्वतका बीचमा कसैलाई जलाएको छैन” भनी माणवले भनेपछि “माणव ! यसै ठाउँमा जलाएका मानिसहरुका संख्या अनगिन्ती छन् यसै राजगृहमा ब्राह्मण कुलमै जन्मी उपसाल्हक नामको भई यसै पर्वतको बीचमा तिमै पितालाई चौधहजार जन्मसम्म जलाई सकिएको छ । “यो पृथ्वीमा न जलाएको ठाउँ वा चिह्नान नभएको ठाउँ वा शीर नकाटेको ठाउँ पाउन सकिन्न” भनी पूर्वैनिवासज्ञानद्वारा परिच्छेद गरी यी दुई गाथाहरु बताए-

१. “उपसाल्हक नामानं सहस्रानि चतुदस ।
२. “यमिह सच्चं च धर्मो च अहिंसा संयमो दमो ।

एतदरिया सेवन्ति एतं लोके अनामतं ॥”

अर्थ—

१. “यो लोकमा नमरेको ठाउँ कहिं छैन । यसै ठाउँमा उपसाल्हक नामका चौधहजार मानिसहरुलाई जलाई सकिएका छन् ।
२. “जसमा आर्यसत्य धर्म, अहिंसा संयमशील र इन्द्रिय दमन हुन्छ, त्यस्ताको सत्संगत गर्नु नै यो लोकमा अमृत कहलाइन्छ ।”

यसरी बाबुछोरालाई धर्मोपदेश गरी चर्तुब्रह्मविहारलाई भावना गरी बोधिसत्त्व ब्रह्मलोक परायण भएर गए ।

शास्ताले यो धर्मोपदेश ल्याई सत्यकुरा प्रकाश पार्नु भई जातक समाधान गर्नुभयो । धर्मोपदेश सिद्धिएपछि दुवै बाबुछोरा स्रोतापतिफलमा प्रतिष्ठित भए ।

“त्यसबखतका बाबुछोरा नै अहिलेका बाबुछोरा थिए र तपस्वी चाहीं म नै थिएं” भनी भन्नुभयो ।

५. छोराछोरी प्रति स्नेह

-भिक्षु धर्मसूति

आनन्दकटी विहार, स्वयम्भू

आ-आफ्नो बच्चा सम्बन्धमा आमाको मनमा जागृत स्नेह अन्य प्रकारको स्नेहभन्दा फरक नै हुन्छ भन्ने कुरा तथाहा नै होला । अरुप्रति र बच्चाप्रति उत्पन्न हुने स्नेहको मूल स्वरूप एकै खालको भएता पनि त्यसको विकाश र व्यापकतामा स्पष्ट भिन्नता पाउन्छ नै । स्वभाव धर्मबाट प्रकृतिको नियमबाट प्राप्त विषेश निर्माणको रूपमा चिन्न सक्ने यस छोरा-छोरीप्रतिको स्नेह आमाको अन्य स्नेहसंग दाजन वा एउटै स्थानमा राख्न सकिन्दैन । अन्य व्यक्ति सम्बन्धमा मनमा विकसित हुने स्नेह प्रेमको विग्रह गर्दा यो पनि मायासंग सम्बन्ध गर्न सकिन्छ । सिग्मन प्रेयिडले पनि यसै दृष्टिकोणबाट प्रेरित भई विश्लेषण गरिएको देखिन्छ ।

मोहनी लगाई व्यक्तिहरुको अतित जाति (जन्म) हरुको विस्तर प्राप्त गरी महत्वपूर्ण परिक्षण गरेका आचार्य हेलन ब्रेम्बोका अनुसार “ती दुवै एउटै स्वभाव हुन् भन्नलाई प्रयाप्त आधार छैन” भन्ने भनाई राख्नु भएको छ । जनावर पशु-पन्धीहरुमा पनि छोरा-छोरीप्रतिको स्नेह देख्न पाइन्छ ।

दोश्रो पक्ष भएमा छोरा-छोरीहरुले आमाको स्नेह नस्वीकार्ने अवस्थामा पनि अथवा आमाको मायालाई वास्ता नगर्ने अवस्थामा पनि आमाको स्नेह छोरा-छोरी प्रति त्यक्तिकै रहि रहन्छ । यसकारण छोरा-छोरीसम्बन्धमा आमाको स्नेह प्रेम मायातिर नभई मैत्रीतिर भुकेको अथवा लगाव बढी भएको हुन्छ । करणीय मैत्रि सुत्रमा बुद्धले मैत्रि बढाउनु पर्ने तरिका उपदेश दिनु भए अनुसार पनि जसरी एउटी आमाले आफ्नो एकलो छोरालाई जीवन कै वास्ता नगरी रक्षा गर्दछ त्यसरी नै मैत्रि बढाउनु पर्ने भएकोले आमाको माया ममतामा मैत्रीको भरी हुने देखिन्छ ।

यदि नजिकको अतीत जाति (जन्म) को बच्चा फेरी वर्तमान जाति (जन्म) मा पनि बच्चा नै भई जन्मीएको खण्डमा त्यस बच्चाप्रतिको स्नेह बढी हुन्छ । सामान्य रूपमा सिकेको कुराभन्दा ध्यान दिएर सिकेको कुरा; एकचोटि मात्र पढेको वा सुनेका कुरा भन्दा धेरै बढी पढेको वा सुनेको कुरा मनमा, दिमागमा लामो समयसम्म रहिरहन्छ अथवा सम्भरहन्छ । त्यसरी नै एकपटक छोरा-छोरी भएकोभन्दा धेरै पटक छोरा-छोरी भइसकेको बच्चाप्रति अधिक स्नेह माया रहने हुन्छ भने लामो समयमा नविर्सिं रहने पनि हुन्छ । यस सम्बन्धमा नयाँ एवं पुराना घटनाका उदाहरणहरु भेद्वाइएका छन् ।

शाक्यमुनि गौतम बुद्ध साकेत नगरमा (पिण्डपात) भिक्षाटन जानु हुँदा एकदिन एक ब्राह्मण आई वहाँको खुट्टा समाति पाद

(वन्दना) ढोगेर “हे छोरा ! बुद्ध-बुढी भैसकेका हामी आमा-बुबालाई छोडेर यतिका समयसम्म किन भेटन नआएको ? छोरा ! आज घरमा जाऊँ ।” भनी बुद्धलाई आफ्नो दुखेसो पोख्दै घरमासंगै जान आग्रह एवं अनुरोध गरे । बुद्ध पनि चुपचाप वहाँको कुरा स्वीकार्दै भिक्षुसंघसँगै वहाँको घर जानु भयो । घरमा पुरोपछि घरका अन्य सदस्यहरुलाई पनि बोलाई छोरालाई जस्तै माया गर्दै खानादि पूजा गरे । धेरै समयपछि फर्केको छोरालाई भै व्यवहार गर्दै आदर सत्कार पनि गरे । अन्तमा दिनदिनै घरमा खानको लागी आउन पनि आग्रह गरे । तर बुद्धले त्यस आग्रह स्वीकार्नु भएन ।

यता सगै जानु भएका भिक्षुहरुलाई धेरै अचम्म र दुविधा भैरहेको थियो । सबैलाई थाहा थियो कि गौतम बुद्धका आमा-बुबा महामाया देवी र शुद्धोदन राजा थिए भने एकासि यहाँफेरी अर्कै आमा-बुबा कसरी प्रकट भए ? र फेरी बुद्धले पनि वहाँहरुलाई आमा-बुबा स्वीकार्दै किन वहाँको (ब्राह्मणको) घरमा गई त्यस किसिमको व्यवहार गरे ? धेरै वेर मनमा उच्ज्ज्वलाको कौतुहललाई थाम्न नसकि बुद्ध समक्ष गई भिक्षुहरुले यस विषयमा सोच्न नै पुरो । अनि बुद्धले यस प्रसंगलाई खुलस्त पार्नुभयो ।

“तिनीहरु दुईजना म यो भवसागरमा धुमिरहङ्गाई धेरै पटक मेरा आमा-बुबा भएका थिए । धेरै चोटीको मप्रतिको अगाढ स्नेह अहिले बलमीएकोले यिनीहरुले यसरी व्यवहार देखाएका हुन् । उनीहरुको मानसिक स्थितिलाई सुङ्हाउदो गरी मैले पनि कार्य मात्र गरेको हुँ । “पहिले कहिलै नदेखेको व्यक्ति अचानक भेटेको देखेको अवस्थामा आफ्नो मन त्यो व्यक्तिप्रति हृदयदेखि आकर्षित भएको हुन्छ र त्यो व्यक्ति प्रति आफ्नो मन आल्हादित भएको हुन्छ र त्यो व्यक्तिको दर्शन र उपस्थितिले आफुमा आनन्दीत, प्रसन्नताको आभास र अनुभूति हुन्छ भने त्यस व्यक्तिमा आफुप्रति स्नेह भएको विश्वास भएको आभास हुनेछ ।

प्रेम— माया हुनलाई दुइवटा कारणहरुको जग हुनु पर्दछ । पूर्वजातिहरुमा हितैषी भई संगै बसेको हुनु पर्ने र यस जातिमा आफुलाई उपकार सहयोग गरेको हुनुपर्ने ती दुइ हुन् । यदि नया व्यक्ति भेटेको अवस्थामा त्यस व्यक्ति प्रति विना कारण आफ्नो मन आकर्षित हुन पुगदछ भने अथवा त्यस व्यक्तिबाट आफुलाई कुनै सहयोग उपकार भएको छैन भने कुनै गुण लगाएको छैन तर मन उसप्रति आकर्षित भएको हुन्छ भने त्यो व्यक्ति पूर्वजातिहरुमा आफुसंग हितैषी भई वास गरिसकेको भनि निगमन

गनु उचित हुन्छ । अरुको रूप लावण्यमा वा अरुलाईआकर्षित गर्ने व्यबहारमा मोहित हुने अवस्था यस भित्र पैदैन र पार्नु पनि हुैन ।

यस मानसिक सिद्धान्त पूर्वजन्म (जाति) मा विश्वास गर्ने सबैले अनुभूतिबाट स्वीकार गर्ने तत्व हुन् । तर यसलाई गलत तरिकाले अनुभूत गर्ने अवस्था र यसबाट अवान्धित फल भोग्नु पर्ने अवस्था पनि सृजना हुन सक्दछ । विषेश गरी यवा-युवतीहरु वीच यस्ता गलत अनुभूति हुने गर्दछ । जसले अवान्धित फल भोग्ने पनि गर्दछ । युवा र युवतीको रूपका कारण लुगाको कारण वा अन्य बाहिरी विलापिताले गर्दा त्यसप्रति मन आकर्षित हुने अवस्था धेरै छ । त्यस्तै कारणले आफ्ना मन भित्र उनी प्रति प्रथम भेट मै वा पहिलो देखाईमा नै आकर्षण मोहको अवस्था सृजना हुन सक्दछ र त्यसलाई नै माधिको मानसिक सिद्धान्तसंग तुलना गरी एउटै भएको ठानि काम विर्गाने वा भ्रममा परि आफुलाई दुःखी बनाउने घाटा तुल्याउने वा बिनास गर्ने पनि हुन्छ ।

अतः आफ्नो मन कुनै प्रकारको आकर्षण कुनै प्रति सृजित भएको अवस्थामा आ-आफ्नो बुद्धिले जानले चिन्तन मनन गरी ती बाहिरी र भित्र दुई प्रकार मध्ये कुन चाहिं आकर्षण हो र आफु कुन कारणले त्यसरी आकर्षण भएको हो भनी थाहा वा बुझन सकेमा सही अनुभूति प्राप्त गर्न सक्ने छ भने त्यसानुसार

पाप कर्म कहिल्यै नगर्नु ।

पुण्य गर्दै जानु ।

**आपक्नो (मन) चित्तलाई शुच्छ गर्नु
यहि नै बुख्को उपदेश हो ।**

विश्व मोटर ट्रेडर्स

ख-२,४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल ।
फोन नं. ४२२५६२५, ४२४४९३, फायबस: ४२२९८५५
ईमेल: vmtautoparts@wlink.com.np

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि
गाडिका पार्ट्सहरु को लागि सम्पर्क गर्नुहोस् ।

सही कार्य गर्नसक्नेछ । बुद्धिले पनि साकेत नगरमा ब्राह्मणको घटनालाई ज्ञानको आँखाले हेर्नुभई स्नेह, माया-प्रेम सम्बन्धमा यस मानसिक सिद्धान्त प्रस्तुत गर्नु भएको हो । मनमा छोरा-छोरीप्रति पनि यसरी स्नेह प्रगाढ हुैदै जाँदा उपादान घनिभूत भई उपादानस्कन्ध संगै जोडिएर अनन्तकालसम्म प्रवाह हुनेछन् ।

त्यसकारण भव दुःखबाट मुक्त हुने मार्ग देखाउनु हुने बुद्धिले छोरा-छोरीप्रति स्नेह होस् वा अन्यप्रतिको माया वा प्रेम होस् वा हितैषी भाव होस् सबैमा सन्तुलित हुनु पर्नेमा जोड दिनु हुन्छ । आ-आफ्नो कर्तव्य र दायित्व बोध हुनेमा ती कुरामा सन्तुलित आउने छ भने ती कुरामा उपादान बन्नबाट टाढा हुने अवस्था धेरै हुन्छ ।

श्रद्धेय अमृतानन्द भेन्टेको स्मृतिमा

-बुद्ध शाक्य

प्रियसीको मायाले नछोएको हृदय,
परिवेशको बन्धनले बाध्न नसकेको हृदय ।
मानव जीवनको विशुद्ध हृदय,
अमृत प्यासी अनोम हृदय ।

रागी जीवन भित्र वितरागी हृदय !

गृहस्थ जञ्जाल त्यागी हृदय !

मन उपबनको अजय हृदय !

बाँडिदियो यो भूमिमा श्रद्धा हृदय !

आराम स्थानमा पनि अमृत हृदय !

प्रवचन आसनमा पनि अमृत हृदय !

बह्यो साहित्यमा पनि अमृत हृदय !

नरोकिएको सदैव अमृत हृदय !

कति आयो हृदय कतिगयो हृदय !

ल्याकट छैन ! यहाँको हृदय !

उपासकहरुलाई जीवन हृदय !

बाँचि दियो तपाईंको विशेष हृदय !

देखाउन नसके पनि आ-आफ्नो हृदय !

भैरहेको उपासक कृतज्ञ हृदय !

भयो भाव स्वरको यो हृदय !

तपाईं लाई श्रद्धा सुमन हृदय !

पूर्वाञ्जलमा बौद्ध जागरण

-केशरी बजाचार्य

नेपाल मण्डल अथवा काठमाण्डौ उपत्यकामा थुप्रै बौद्ध महाबिहार, विहार र बौद्ध संघसंस्थाहरुले बुद्धधर्म दर्शन इतिहास र संस्कृतिका विविध पक्षहरुको संरक्षण संबर्द्धन गर्दै आएको छ । उत्तरी हिमाली इलाकाहरुमा पहिले देखि नै महायानी रिम्पोचे गुरुहरुवाट गुम्बाहरुमा दिइने धार्मिक शिक्षावाट बुद्धधर्म दर्शन संस्कृतिको संरक्षण र प्रचार प्रसार भइरहेको छ । पश्चिमी कर्णाली प्रदेशमा जितारी मल्ल आदि राजाहरुको समयमा नै बुद्धधर्म संस्कृतिको व्यापकता बढेको भएपनि पूर्वी तराइ र पहाडी इलाकाहरुमा पृथ्वीनाराया शाहको एकीकरण अभियान पछि मात्र विस्तार भएको देखिन्छ ।

अढाई सय वर्ष अघि काठमाण्डौ उपत्यकावाट बाहिरीएका नेवार बौद्धहरुले पहाड र तराई प्रदेशमा आ-आफ्ना टोल छिमेकमा बौद्ध उपासना विधि व्यवहारका लागी चैत्य, विहार आदि स्थापना गरेका थुप्रै उदाहरण पाइन्छ । खासगरी स्वयम्भू महाचैत्यको आकृति आउने गरी सार्वजनिक संरचनाहरु माथि चैत्य निर्माण गर्ने बाटोघाटोमा यस्ता चैत्य आकृतिको ढोका बनाउने कार्यमा बौद्धहरु सकृद भएको पाइन्छ । यसै सिलसिलामा काठमाण्डौका ओमबहाल टोलवाट व्यापार-व्यवसायका सिलसिलामा तराईको मोरड जिल्ला विराटनगरमा पुगेका बौद्ध परिवारमा जन्मेका सिद्धिमानपति शाक्यले विराटनगरका नेवार बौद्ध समाजमा चेतना र जागरण ल्याउने कार्यमा आफ्नो तर्फबाट विषेश योगदान दिनुभएको थियो ।

उहाँ पेशागत हिसाबले विराटनगर जुटिमिलका इन्जिनियरिङविभागमा अधिकृत हुनुहुन्थ्यो । वहाँ बौद्ध भावना अनुसार काम गर्नुहुन्थ्यो । वहाँले आफ्ना हरेक क्रियाकलापहरुमा पहिं न कहिं बौद्धदैशन र संस्कृतिको छाप छाड्नु भएको कहाँ उदाहरण छ । जुङ्गमिल भवनको जस्तापाताले छाएको छाना माथि स्वयम्भू महाचैत्यको प्रतिकृति राख्न सकृता देखाउनु भयो । मूल प्रवेशद्वारमा पनि स्वयम्भूमहाचैत्य र आसपास मन्दिरको आकृति भल्कैने गरी ढोका बनाउन लगाउनु भयो ।

मिलका हरेक कर्मचारीहरुसंग मैत्रीपूर्ण व्यवहार गर्नुहुन्थ्यो । कसैलाई जागिर चाहिएमा आफ्नोतर्फबाट पूरा मदत गर्नुहुन्थ्यो । वास्तवमा वहाँमा रहेको बौद्ध भावना र बुद्धका असल शिक्षाका कारण नै उहाँ सबैको भलाई हुने र हित कार्यमा सदासर्वदा लागिपर्नु हुन्थ्यो । उहाँवाट यस किसिमका थुप्रै कुराहरुको शिक्षा लिन सकिन्छ । उहाँले बुद्धका उपदेशलाई व्यवहारिक जीवनमा लगाउनु भएको मैले अनुभव गरेकी छु ।

आवश्यकमि

म उहाँजस्ता सहदयी, दक्ष प्राविधिक, सृजनशील व्यक्तिकी बहिनी भएकी नाताले मात्र मैले उहाँको तारिफ गरिरहेकी हैन । वास्तवमा बौद्ध अनुयायीहरुले सबैभन्दा पहिले बुद्धले दिनु भएको उपदेशको पालना र कदर गर्ने पर्ने हुन्छ । अन्यथा हामीले आफुलाई बौद्ध भनाउनु पनि बेकारजस्तो हुन्छ ।

उहाँ शाक्य समाजका एक अग्रणी व्यक्तित्व, चेतना र जागरणका सम्बाहक पनि हुनुहुन्थ्यो । व्यक्तिगत उन्नति र प्रगतिमा मात्र सिमित नभई समाजका कमजोर वर्गलाई सबैसो सहयोग गर्ने स्वभाव थियो । विराटनगर जस्तो औद्योगिक नगरमा विभिन्न धार्मिक जागरणका कामहरु हुनु स्वभाविक थियो । तर यस किसिमका सामाजिक कार्यहरुमा अभिवृद्धि ल्याउने कुनै बलियो बौद्ध संघसंस्था थिएन । बौद्धहरुमा एउटा संगठित संस्थाको अभाव खट्की रहेका बेला उहाँले आफ्ना सहयोगी साथिहरुसंग मिलेर विराट बौद्ध संघको स्थापना गर्नमा भूमिका निर्वाह गर्नु भयो । र उहाँ संस्थापक अध्यक्ष हुनुभयो ।

संस्थाले आफ्नो किसिमले विभिन्न किसिमका धार्मिक क्रियाकलापहरु गर्दैगयो राष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलनहरुमा विराटनगरले प्रतिनिधित्व गर्दै गयो । विराटनगरका युवापुस्तामा बुद्धशिक्षा फैलाउने रनया जागरण ल्याउने एउटा बौद्ध विहार स्थापना गर्ने भिक्षुहरुलाई स्थायी बोसाबासको व्यवस्था मिलाउने उहाँको ठूलो ढोको थियो । तर समयले उहाँलाई साथ दिएन । उहाँको असामयिक देहवसान भयो । उहाँको सक्रियतामा स्थापना भएको विराटबौद्ध संघ अहिले पनि कार्यरत छ । नया कार्य समितिले आफ्नो किसिमले काम गरिरहेकोछ । २५५० औं बुद्धजयन्तिको अवसरमा संघले एउटा स्मारिका प्रकाशित गरेको देखें । त्यसमा काठमाण्डौ र अन्य ठाउँका बिद्वानहरुको लेख रचना समावेश भएको छ । प्रा. आशाराम शाक्यले “बुद्ध को हुन् ?” भन्ने लेख एतिहासमा आधारित छ तर त्यसलाई २०६३ जेष्ठ २४ गतेको नेपाल समाचारपत्रमा गलत ढंगबाट उद्धरण भएको छ ।

सोही स्मारिकामा लुम्बिनी विश्वविद्यालयका रजिस्ट्रार केदार शाक्यको लेख पूर्वाञ्जलको बौद्ध जागरण र बौद्ध संस्कृतिको क्षेत्रमा नया इतिहास सावित भएको छ । यो शोधपत्रले पूर्वाञ्जलको बौद्ध सांस्कृतिक इतिहासलाई लिपिबद्ध गरेको छ । उक्त शोधपत्रमा विराटनगरमा भएका बौद्ध गतिविधिलाई पनि समेटिएको छ ।

विराटबौद्ध संघका संस्थापक अध्यक्ष सिद्धिमानपतिको योगदानको उचित कदर हुनु जस्ती छ । स्मारिकामा वहाँको

बाँकी २८ पेजको दोस्रो कोलम

विना शिर्षकको कथा ४

एक समयको कुरा हो । बोधिसत्त्व एक पटक बट्टाइको रूपमा जन्म लिन पुगे । उ आफ्ना साथि-भाई, बन्धु-बान्धवहरुसँग आफ्नो बास स्थान जंगलमा सुखपूर्वक जीवन बिताइरहेका थिए ।

त्यसै जंगलको आसपासमा एक गाउँमा एक शिकारी बास गर्दथ्यो । उ जंगलमा गई शिकार गरी बेचि दैनिक जीवन गुजारा गर्दथ्यो । र कहिले काहिं धेरै शिकार एकपटकमा भए त्यसलाई घरमा ल्याई दुई तीन दिन पालेर बेच्ने गर्दथ्यो । यसरी नै शिकार गदै ल्याउने क्रममा एकपटक उसले धेरै बट्टाइहरु एकै पटकमा जालमा पारे र त्यसमा बोधिसत्त्व पनि पन्यो । शिकारी खुशि हुदै सबै शिकारहरु फक्के र बजारमा गई ती सबै बट्टाइहरु एकपटक नबेचि ठू-ठूला र बजन बढी भएका बेचि अरुलाई घरमा पालेर पछि बजन बढी भएपछि बेचि धेरै फाइदा लिने बिचार गरे । र बाँकि बचेका घरमा ल्याई पिजडामा हालि मिठो मिठो खाना दिएर पालन थाले ।

जंगलमा रुखो सुखो खाएर जीवन गुजारी रहेका बट्टाइहरु एकपटक मकै गहुँ र चामलका दानाहरु खान पाउँदा दायाँ बायाँ नहेरी रमाउदै खान थाले तर बोधिसत्त्व बट्टाई एकमात्र आफ्ना पहिलाको समुहका साथिहरु नदेखि पक्कै पनि यस्ले मेरा अरु साथिहरुलाई मारेर बेचे होला अब यस्ले

हामीहरुलाई पनि मिठो खानेकुरा दिई फकाई हामी मोटी घाटो भएपछि हामीलाई पनि मारेर बेच्ने होला । यसरी बिचार गरेर शिकारीले जित माया गरेर खानेकुरा (चारो) दिएतापनि अरु साथिहरुले जित मिठो मानि खाएतापनि त्यसलाई बिधि समान थानि नखाईकन बसे ।

शिकारीको मनसाय नबुझेका अरु बट्टाइहरु शिकारीले दिएको चारो खाएर माटो र ठूला भएर आयो । र शिकारीले आफ्ना

ग्राहकहरुलाई छानि छानि मोटो मोटो बट्टाइहरु बेची धेरै फइदा लिए । यसरी पिजडामा परेका बट्टाइहरुको संख्या एकपछि अर्को गर्दै घट्टदै गए र तिनिहरुको जीवन पनि । अन्तमा बोधिसत्त्व बट्टाइ बाहेक अरु कोहि बाकि रहेन ।

यसरी आफ्नो पिजडामा रहेका सबै बट्टाइहरु विक्रि भए तर यो एउटाले चारो दिएता पनि खाएको होइन दुब्लाउदै गएको छ । यसलाई कसैले किनेर लगेको होइन, के भो होल ? भनी हेनू पन्यो भनी पिजडाबाट फिकी हातमा राखेर कोहि पनि ग्राहकले किनेर नलगेका दुब्लो, पातलो बट्टाइलाई ओल्लाई पल्ताई हेन थाले । यसरी शिकारीले आफ्नो हातमा राखि हेरीरहेको मौकामा बोधिसत्त्व बट्टाई उडेर गए । रशिकारीको आँखाबाट ओझेलमा परे । शिकारी बट्टाइको चलाखीपन र चतुराई देखि जिल्ल परे ।

जब बोधिसत्त्व बट्टाई शिकारीको पञ्जाबाट फूटकेर आफ्नो निवासस्थानमा पुगे तब सबै मित्रहरुले एउटै प्रश्न गरे तिमी यतिका दिन कहाँ गएका थियो ? बोधिसत्त्वले पनि आफु शिकारीको जालमा परेदेखि अन्तिम अवस्थासम्मको सबै बेलि विस्तार सुनाएर कुनै पनि शंकट आइ परेमा शंकट देखि डराएर शोक मात्र गरी बसेमा कहिल्यै पनि बन्धनबाट मुक्त हुन नसकिने । बरु समयलाई राम्ररी बुझेर चिन्तन र मनन गरी सही समयमा उचित किसिमले सही बुद्धि प्रयोग गर्न सकेमा संकटको अवस्थामा आफ्नो जीउ- ज्यान जोगाउन सकिने कुरा सुनाए ।

यसरी बोधिसत्त्वको चातुर्यात्पूर्ण बुद्धि र धैर्यताले बोधिसत्त्व शिकारीको चंगुलबाट मुक्त भएर आउन सकेको थानी आफुहरुले पनि त्यस्तै गरी संयमता र धैर्यता अपनाई कुनै पनि समस्याको समाधान खोज्ने र बुद्धिमता पूर्वक काम गर्ने अठोट गरे ।

- १) शिर्षक लेखेर पठाउँदा अनिवार्य रूपमा आनन्द भूमि पत्रिकाको कुन अङ्गमा प्रकाशित भएको हो सो अङ्गको बाहिरी कभरको नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका आनन्द भूमि, वर्ष र अङ्ग समेत काटेर यस लागो सहित कुपन नत्य गरेर पठाउनु होला ।
- २) शिर्षक ३ महिना भित्र आइपुग्नु पर्नेछ ।
- ३) नाम र ठेगाना स्पष्टसँग खुलेको हुनुपर्छ ।

धन्यवाद

कथाको शिर्षक

नाम:-

कक्षा-

ठेगाना:-

विद्यालयको नाम:-

बिना शिर्षकको पठाउने आनन्दकुटी बिहार पो.ब.नं. ३००७ काठमाण्डौ

दैबी चमत्कार-कर्ति साँचो कर्ति महूठो

- डा. गणेश माली

क) दैबी चमत्कार के हों ?

हामीहरु जब संसारमा साधारणतया: सम्भव नहुने खालको अनौठो घटना घटेको देख्दौ वा त्यस्तो घटनाको बारे सुन्छौ, तब त्यो घटनालाई कुनै दैबी देवताको शक्तिद्वारा सम्भव भएको, दैबी चमत्कार मान्छौ । जस्तै खाने हातबाट खरानी भर्नु, सुनको सिकिं वा औंठी भर्नु, पानी माथि हिङ्नु, मरेको मान्छेलाई बचाउनु, शरीरबाट आभा (प्रकाश) मण्डल निस्कनु, हावामा उड्नु, शरीरका रूप बदल्नु, ढोकाको प्वालबाट छिर्नु, यहाँ अल्पेर त्यहाँ प्रकट हुन् इत्यादि । ठूलो भूइचालो जानु, पहिरो जानु, बाढी आउनु, हुरी बतास चल्नु, एकाएक ढढेलो लाग्नु आदि लाई हामी दैबी प्रकोप भन्छौ । त्यस्तै बुद्धेसकालमा भरी सकेको बतिसैबटा दाँतहरु फेरी निस्कनु, कालो कपाल उम्रेर आउनु, जवान देखिनु, तिको नहुने खालका रोगहरु (जस्तै:- क्यान्सर, मधुमेह, मुटुको रोग इत्यादि) आफ्सेआफ् निको भएर जानु, ३/४ दिन मुर्दा जस्तै अचेत भई श्वास प्रश्वास बन्दभै सकेर पनि फेरी बाँचेर आउन इत्यादि लाई पनि दैबी चमत्कार सम्भन्छौ । आखिर के कस्ता हुन् यी दैबी देवताहरु जो प्रकृतिको नियम विपरित काम गर्न सक्छन्, कर्तुम अकर्तुम अन्यथा कर्तुम भने जस्तै नहुनेलाई हुने, हुनेलाई नहुने वा अकै मिकसीमको गर्न सक्छन् ?

हामीहरु अनेक प्रकारका दैबी देवताहरुको कल्पना गद्दौ, कथाहरु बनाउन्छौ, मुर्तिहरु बनाएर मन्दिरमा राख्दौ । एक जना विदेशीले काठमाण्डौ, पाटन र भादगाउँ घुमेर लेखेका छन्, र जित मान्छेहरु छन् त्यतिकै देवताहरु छन् । यी दैबी देवताहरुको जीवनमा अनेकौं चमत्कारपूर्ण घटनाहरु घटेका हुन्छन् । दैबी देवताहरुलाई अजर अमर मानी हामीहरुले अभै पनि उनीहरुलाई त्यस्तै चमत्कारपूर्ण कामहरु गर्ने सामर्थ्य भएका सम्भन्छौ ।

ख) कारणसंग असम्बन्धित कार्य नै चमत्कार

उपस्थित कारण अनुसार जस्तो कार्य हुनुपर्ने हो त्यस्तो नभई अकै कार्य हुन गएमा हामीलाई दैबी चमत्कार जस्तो लाग्छ । जस्तै कुखुरीले फूल पार्छे, आशा बस्छे, ती फूलहरुमध्ये एउटाबाट सर्पको बच्चा निस्की दिए हामी दैबी चमत्कार मान्छौ । जस्तै पाँच खुट्टा भएको गाई जन्मेमा, दुईबाटा टाउको भएको

बच्चा जन्मेमा दैबी चमत्कार मान्छौ । बादल नलागेको आकाशबाट पानी पन्यो भने, अथवा फूल बस्तौ भने हामी दैबी लिला सम्भन्छौ । त्यस्तै योनीबाट नजन्मी कोखबाट बच्चा जन्म्यो भने, वा जन्मने वित्तिकै बच्चाले हिडेर बोल्न थाल्यो भने पनि हामी दैबी लिला सम्भन्छौ । अमृत खाएर मान्छेलाई काटे पनि मर्दैन भने अमृतमा पनि दैबी शक्ति भएको सम्भन्छौ । धेरै जस्तो पुराना ग्रन्थमा यस्ता अगणीत चमत्कारी कार्यहरु हुन्छन् । जसको अगाडि चट्कीको चटक पनि फिक्का लाग्छ । चट्कीको चटक हेर्ने दर्शकबृन्दलाई चटक चमत्कारीपूर्ण लाग्ला तर स्वयं चट्कीलाई, जसलाई कारण अनुसार नै कार्य भझरहेको थाहा छ, आफ्नो चटक चमत्कारपूर्ण लाग्दैन ।

ग) विज्ञान र प्रविधिको चमत्कार

विज्ञान र प्रविधिले अहिले सम्ममा धेरै यस्ता आविस्कारहरु गरिसकेका छन् । जुन चमत्कारपूर्ण लाग्छ जून जस्तै टेलिफेन, रेडियो, टिभि., कम्प्यूटर, हिटर, हवाइजहाज, रकेट एटम बम आदि इत्यादि । तर स्वयं बैज्ञानिकले यी सबै आविस्कारहरुमा कारण- कार्य प्रणाली अथवा हेतु प्रत्यय सम्बन्ध (अवगकभ भाभअत चभवितष्यलकजष्ठ वा अवगकविष्टिथ हेतुवाद) अन्तर्गत नै कामहरु भैरेहेको देख्छन् । संसारको एउटा कुनामा बसेको मान्छेसंग अनुहार हेदै कसरा^१ कानी गर्नु के यो काम चमत्कारी होइन र ? त्यस्तै रकेटमा बसी चन्द्रलोकको यात्रा गर्नु पनि कम चमत्कारीपूर्ण होइन । एउटा बम खसालेर शहर भरिको मान्छेहरुलाई खरानी बनाउन-कम चमत्कारीपूर्ण होइन । तर किनकी यीनिहरु सबैमा बैज्ञानिकहरुद्वारा हामीलाई कारण-कार्य सम्बन्धको ज्ञान भएको छ, त्यसकारण हामी आश्चर्यमा पर्दैनो र यस्ता चमत्कारहरुलाई दैबी चमत्कार पनि मान्दैनै ।

घ) चमत्कारको जननी अज्ञान

जब कुनै यस्ता घटना घट्छ जस्मा हामी कारण कार्य सम्बन्ध देख्न्छन्छौ-तब यही अज्ञानबाटै चमत्कारको जन्म हुन्छ । त्यसैले बादल नभएको आकाशबाट पानी पर्नु वा सुन्तलाको बाटमा आँप फल्नु हामीलाई दैबी चमत्कार लाग्छ, “लौ उठेर आऊ” भने वित्तिकै लंगडो मरेको मान्छे फटाफट हिडेर आइदियो भने दैबी चमत्कार लाग्छ ।

यी सबै हाम्रो अज्ञानका कारण चमत्कारपूर्ण लागेका हुन् किनकी हामीलाई कारण-कार्य सम्बन्धको ज्ञान छैन वा कारणसंग कार्य असम्बन्धित लाग्छ ।

ड) कारण-कार्य सम्बन्ध नभएका चमत्कारहरूलाई किन देवी देवताहस्संग जोडियो ?

आमा पुराना ग्रन्थहरूमा जुन पुराना कथाहरू लेखिएका छन्-तिनीहरूबाट एउटा यस्तो छाप हाम्रो मनमा परिसकेकोछ कि देवी देवताहरूको कार्यलाई कुनै सम्बन्धित कार्य-कारण (law of cause-effect relationship) को नियम लाग्दैन उनीहरू जे मन लागे सो गर्न सक्छन । (कर्तु, अकर्तु अन्यथा कर्तु)

देवताहरूको कल्पना गरी उनीहरूलाई असिमित शक्तिको धनी बनाएको पनि हाम्रो अज्ञानले नै हो । हामीहरू अल्पज्ञ छौं, सिमित स्थानमा सिमित समयसम्म मात्र रहन्छौं । हामीमा अनित्यता छ, दुःख छ र वास्तवमा हाम्रो आफ्नो भन्ने केही छैन । यही कमीको परिपूर्ति गर्न हामीले यस्ता अलौकिक असिमित इन्द्रिययुक्त, सर्वकालिक, सर्वव्यापि, सर्वज्ञ देवीदेवताहरूको सृजना गढ्छौं, हाममीहरू जस्तै यिनीहरू कारण-कार्य सम्बन्धमा बाधिन्नन्, यिनीहरूको सबै लिला चमत्कारपूर्ण हुन्छ । यिनीहरूलाई थाहा नभएको केही हुँदैन, यिनीहरूले गर्न नसकेको केही हुँदैन ।

तर जसै हाम्रो प्रयत्नको फलस्वरूप बैज्ञानिक ज्ञानमा बढ़ि हुँदै गयो, अज्ञान हराउँदै गयो, तसै हाम्रो अज्ञानको मलजल पाई हुक्केका देवी देवताहरूको शक्ति पनि क्षीण हुँदै गयो । मान्छेको ज्ञान र शक्तिको गर्वले फुलेका दार्शनिक नित्सेले पनि भन्ने हामी यति त अवश्य भन्न सक्छौं कि धेरै जसो समस्याहरूको समाधान आफु भित्र प्रज्ञाको ज्योति जगाई हामी अहाफै गर्न सक्षम छौं । यस तथ्यलाई २५५० वर्ष अघि हाम्रै बुद्ध भूमि नेपालमा जन्मेका तथागत बुद्धले प्रमाणित गरी हामीलाई हैसला प्रदान गर्नु भएको छ ।

च) भगवान बुद्ध र चमत्कार ।

भगवान बुद्धले संसारिक घटना क्रमहरूलाई प्रतित्य समुत्पाद अथवा भनौं हेतुवाद (कारण-कार्यको श्रृंखलाबद्ध प्रवाह) को रूपमा देख्नु हुन्थ्यो । यस्तो विश्वमा मनचाहे खेल्ने इश्वरको लागी कुनै स्थान हुन सक्दैन । मानसिक शक्तिको बाहुल्यबाट कुनै कुनै भिक्षुहरूलाई ऋद्धिबल प्राप्त हुन्थ्यो तर भगवान बुद्धले यस्ता ऋद्धिबल प्रदर्शन गर्न रोक लगाउनु हुन्थ्यो । ऋद्धिमा पनि कारण-कार्यबाद लागु हुन्थ्यो । तर यसको भ्रमबाट जनताका

लोकप्रिय भएर होइन, बहुजन हिताय बहुजन सुखाय, ब्रमहचर्ययुक्त जीवनबाट प्राणीहरूको कल्याण गर्नको निमित्त बुद्धले प्रेरणा दिनुहुन्थ्यो । प्रतीत्य समुत्पन्न विश्वका धर्महरूलाई हेतुबाट प्रवाहित र हेतुबाटै निरोध हुन सक्ने तथ्यलाई संसारको दुःखको समस्यालाई हल गर्न वहाँले प्रयोग गर्नु भयो र यसमा पूर्णतया सफल भइसकेपछि मात्र वहाँले आफुलाई दुःख मुक्त अर्हत सम्यकसम्बुद्ध घोषणा गर्नु भयो । यस नया सत्य चतुरार्थ सत्यलाई प्रकाश गरेर वहाँले धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नु भयो ।

छ) सारांश

वस्तवमा हामीले कर्तृ देवी चमत्कारको बारेमा केही कुरा सुन्नो वा देख्यो भने-यो साँचो हो की भूठ भन्नु भन्दा पहिले यस अन्तर्गतको कारण-कार्य सम्बन्धको स्थिति बारे बैज्ञानिक अध्ययन गर्नु श्रेयस्कर हुन्छ । यस्तै अध्ययन नभएर चमत्कार बारे अन्य विश्वासहरू फैलिने हो ।

कुनै पनि घटनाको कारण-कार्य श्रृंखलाको यर्थाथ ज्ञान प्राप्त भइसकेपछि देवी चमत्कार र दैव नामको कुनै चीज बांकि रहदैन । जस्तै चट्कीले चटकमा चमत्कार देख्दैन, त्यसरी नै जब बैज्ञानिक ज्ञानको विकास भयो, अन्यविश्वासमा आधारित सूर्य र चन्द्र ग्रहणको घटना एउटा मामूली कारण-कार्य सावित हुन गयो । कारण-कार्यको नियममा बाँधिएको यस विश्वका मानवहरूलाई, एउटा अन्तिम विश्वासको रूपमा भगवान बुद्धले निर्बाण सत्यलाई प्रकाशमा ल्याउनु भएको छ । यो एउटा यस्तो स्थिति हो, जहाँ कारण-कार्यको प्रवाहमा दैडिरहेको मनको वृत्ति पनि शान्त हुन्छ । तर यो कुनै चमत्कार होइन, वास्तविक मनस्थिति हो भन्ने तथ्य निर्बाणको ज्ञान अर्हतहरूको जीवन बाट सिद्ध भइसकेको छ । यसरी हाम्रो प्रज्ञा चक्षु नखुले सम्म भने हामी देवी चमत्कारको फन्दामा परिरहन्छौं, मिथ्यादेविमा परिरहन्छौं, सत्यको प्रकाशमा हामी विश्वका सम्पूर्ण घटना प्रवाहलाई कारण-कार्य श्रृंखला मै सम्बद्ध देख्न सक्छौं

शुभम् अस्तु-सबैको कल्याण होस् !

Religion and ideology

-P Bajracharya

What virtues nationalism, patriotism, religion and ideologies seem to be! When are they ever questioned? They seem to be eternal verities on which all our lives are hinged. Nevertheless, when misconceived are wrongly grasped, they become the source of communal riots, religious conflict, regional or racial fights and international wars.

Now look again and you will see that a person has to be born somewhere or other in this world. When men and women are born, they inherit automatically a country, a nationality, a religion, a political creed or ideology, a language, a social group or a caste. They choose not one of these things as preferable to another. One could say that all these circumstances are accidental.

But a person gets attached to these things through his idea of self, egoism, and behaves as if he had, out of premeditation, selected them as best for himself. He identifies himself with these things and takes refuge in them. In order to shield himself, even to make himself important, he begins to glorify them, to extol them and to worship them.

If someone gets up in public and says a himself or herself, 'I am great, I am noble I am excellent,' very likely that person will become a butt of justifiable ridicule. But if such a person declares in public that his or her nation, race or religion is noble, great and excellent which is also a way of self glorification – that person is likely to be looked up to by far too many people as a nationalist and patriot. The meanness and pettiness of such speakers can be cloaked under the guise of patriotism and nationalism.

The Romans, whose legal system is still studied by students in different countries, had an adage:

Dulce et decorum est pro patria mori

"It is a fine and fitting thing to die for one's fatherland". Such impressive and seductive dicta as these have led people to violence and war, though it

has often been pointed out that it is much harder to live for one's country than to die for it.

No one suggests that any person should ignore or disregard his or her own country or nationality or religion. The enigma inherent in patriotism, nationalism and such commitments is: where should one draw the line? Patriotism means to be for one's own country; nationalism means to be for one's own nation. There is nothing reprehensible in that; it seems a good thing. But very soon be for one thing is to be against something else. To be for one's own country or nation should not mean to be against another person's country or nation. Rather, one should be for the other person's country or nation just as one is for one's own country or nation. A person who has no love for the country or nation of other will not in reality love properly his own country or nation.

We can learn an important lesson from Buddhist ethics here. In the cultivation and development of loving-kindness (Metta) for all living beings, one begins by loving oneself, which is the first and easiest step. To love oneself does not mean at all to hate others. When we love ourselves wisely and rightly, when we try to abstain from all kinds of evil and follow the path of righteousness. Then we are not in conflict with ourselves and society, and we are in harmony with ourselves and with the surroundings. The next step for the person who cultivates Metta is to love those near and dear to him, which is also easy. The third stage is to love one's acquaintances – not very difficult either. The fourth and last stage is to love one's enemies; this is very difficult but possible now with one's moral and spiritual development and experience. When loving kindness is fully and perfectly developed in a person, he or she, does not see a difference between himself/herself, his/her dear ones, his/her acquaintance and enemies. This is not just a fantasy; it is state of reality which a human being can achieve and attain.

Can patriotism, nationalism or religion ever developed into this level of regarding all nations and cultures with the same kind of love, affection and respect? Perhaps people like Mahatma Gandhi or even Ganesh man singh were patriots or nationalists who loved and respected all other nations and cultures while loving their own nations, country and culture.

One has to have discretion, and this requires careful thought. In all these cases it is better and not to lump people into categorize is to separate into distinct and different units and when that is done one cannot see the whole of life which is a continuous process, and interaction, to categorize is to see in fragments. This obstructs seeing the whole. This is true of all things – nature, beauty, or humanity.

There are extremely few people in this world who have deliberately chosen one particular religion after a careful study of the various religious system. The vast majority of us stick to the religion into which we are born. Just because I am born into a religion, it is right or is it fair for me to say that my religion is the only true religion and that all others are false ? can there by anything more petty – minded or narrow- minded than such a conclusion as this ? simply because I was born as Buddhist, is it right for me to say that Buddhism is the only true religion and that all others are false ? if I were born a cristianity is the only true religion and that all other religion are false ? or I had been born a Hindu or a Muslim, should I then say that this religion alone is true and all others are false ? devotion to one's own religion is one thing, and can be a good thing; but devotion to our own religion should never blind us and lead us to condemn other religions.

It is appropriate here to remember pearl thing from ancient events. As the great Emperor asoka aptly said, nearly 2300 years ago: ' one should not honour only one's own religion and condemn the religions of others, but one should honour others' religions for this or that reason. So doing, one helps one's own religion to grow and rendes service to the religion of others too. In acting otherwise one digs

the grave of one's own religion and also does harm to other religions. Whosoever honours his own religion and condemns other religions, does so indeed through devotion to his own religion thinking;" I will glorify my own religion." But on contrary doing so he injures his own religion more gravely.

In this context it should be mentioned that fanatic and uncritical adherence to any ideology-political, economic or social- is an evil of the same class as religious or national bigotry. These are all views opinions, theories to which people tend to hold fast blindly, with attachment, saying;" this alone is true and right, others are false and wrong." (Idam eva saccam, mogham annam). What lord Buddha says with regard to all such ideologies and views is very much to the point: ' to be attached to one thing (to a certain view or ideology) and to look down upon other things (views or ideologies) as inferior this the wise men call a fetter. (Suttanipata, Verse 798). So humanity is in fetters, in bondage.

This is not to advocate anarchy or chaos. This only invites us to investigate and understand reality, to see things as they really are, without deceivings ourselves with our own fantasies, with our own mental projections. Seeing things as they are can never produce discipline, order, harmony and peace. We tend to be frightened of reality and to close our eyes to it. We prefer to see things as we want to see them and not as they are.

Therefore, we young people, after our years of training in a university and now on the threshold of new careers, should test things before accepting them. Use our knowledge to try to things as they really are, do not accept things just because some good guys are saying. There is no reason why anyone accept anything unless that one has, to the best of one's ability and knowledge, investigated and proved it.

Bhawatu Sabba Mangalam

बौद्ध गतिविधि

बुद्ध पूजा सम्पन्न

काठमाण्डौ, श्रावण २४-स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी बिहारमा प्रत्येक पूर्णिमामा हुने बुद्धपूजा गत श्रावण २४ गते गुन पुनिहिका दिन बुद्ध पूजा सम्पन्न भएको छ। उक्त पूजा कार्यक्रममा सदा भै सुरुवातमा सामुहिक बुद्ध पूजा तथा शील समादान गरि बुद्ध पूजा कार्य सम्पन्न भएको छ।

उक्त दिन भिक्षु आनन्दले समय सान्दर्भिक उपदेश प्रवचन गर्नु भई श्रद्धालुहरूलाई मन्त्रमुख्य पार्नुभएको थियो। तत् पश्चात भिक्षु महासंघद्वारा उपस्थित भक्तजनहरु तथा सम्पूर्ण विश्ववासीहरूलाई कल्याणको कामना गरि शुभाषि पाठ गर्नुभएको थियो।

अन्तमा उपस्थित भिक्षु महासंघ तथा सकल उपस्थित श्रद्धालुभक्तजनहरूलाई भोजनको प्रबन्ध गरिएको थियो।

१६ औं पुण्यतिथि सम्पन्न

काठमाण्डौ श्रावण ८:-स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी बिहारमा गत श्रावण ८ गतेका दिन दिवंगत आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरको १६ गुणानुस्मरण दिवस् आचार्य भिक्षु कुमार कास्यप महास्थविरको सभापतित्वमा, आनन्दकुटी बिहार गुठी तथा दायक सभाको संयुक्त आयोजनामा मनाइएको छ।

उक्त श्रद्धाङ्गली सभामा आनन्दकुटी बिहारको धर्मालोक धर्मगारमा अवस्थित आचार्य अमृतानन्दको प्रतिमामा माल्यापण गर्दै आ-आफ्नो श्रद्धा प्रकट गरेको थियो। उक्त सभामा दिवंगत आचार्यले नेपालमा बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसारको लागि दिनुभएको योगदान तथा वहाँले बौद्ध साहित्य क्षेत्रमा निभाउनु भएको अहम् भूमिकाबारे विभिन्न महानुभावहरूले आ-आफ्नो धारणा प्रकाश गरिएको थियो। भिक्षु कोण्डय, श्री ज्ञानकाजी शाक्य र श्री तीर्थ नारायण मान्धरले मन्त्रव्य राख्नु भएको थियो।

आनन्दकुटी बिहारका सचिव भिक्षु धर्ममूर्तिद्वारा स्वागत भाषण पछि सञ्चालित उक्त सभा, सभाका सभापति आचार्य भिक्षु कुमारकास्यप महास्थविरले सभापतिको आसनबाट दिवंगत आचार्यको योगदानको कदर गर्दै हामी सबै एकजुट भई अधि बढेमा वहाँप्रति सच्चा रूपमा श्रद्धाङ्गली प्रकट गरिएको हुने र नेपालमा बुद्ध शासनको चिरस्थायी र

उत्थानमा असहज नआने बताउनु हुँदै सभा विसर्जन गर्नुभयो। उक्त सभाको शुरुवातमा दिवंगत आचार्यद्वारा रचित ज्ञानमाला भजनहरु गयन गरी वहाँप्रति भावपूर्ण श्रद्धाङ्गली व्यक्त गरिएको थियो।

सोही दिन नेपाल सम्बत अनुसार नवआौ महिना गुलार्धमेंको रूपमा प्रचलित अनुसार गत एक महिनासम्म धर्मदेशना तथा ध्यान समाप्तिको दिन मानि दाताहरुको सामुहिक व्यवस्थामा भोजनको पनि प्रबन्ध गरिएको उत्त दिनमा सभाको अन्तमा दिवंगत आचार्य प्रति पुण्यानुमोदन गरि निर्बाणको कामना गरिएको थियो।

संस्थापक दिवस सम्पन्न

भाद्र ५, आनन्दकुटी विद्यार्थी

आनन्दकुटी विद्यापीठमा आयोजनामा भाद्र ५ गतेका दिन संस्थापक दिवंगत आचार्य अमृतानन्द महानायक महास्थविरको १६ पुण्य तिथिको अवसरमा संस्थापक दिवस मनाएको समाचार छ।

भू.पू. राजदुत श्री हिरण्यलाल श्रेष्ठको प्रमुख अतिथ्यमा श्री तीर्थनारायण मानन्धरको सभापति सम्पन्न उक्त संस्थापक उक्त संस्थापक दिवसमा S. L.C. उतीर्ण एवं बौद्ध परियती परीक्षामा उतीर्ण परिक्षार्थीहरूलाई प्रमाण पत्र एवं कदर पत्र उपहार प्रदान गरिएको थियो।

उक्त समारोहमा स्कुलका विभिन्न व्यक्तित्वहरु तथा बौद्ध बुद्धिजीवीहरूले आचार्य अमृतानन्द शिक्षा क्षेत्रमा भएको लगाव तथा शैक्षिक क्षेत्रमा उहाँले पुन्याउनु भएको योगदान वारे चर्चा परिचर्चा गर्दै उहाँको सपनालाई साकार पार्नु पर्ने विषयमा जोगिएको थियो।

पुरस्कार वितरण सम्पन्न

काठमाण्डौ:-स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी बिहारमा, अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ द्वारा सञ्चालित परियति शिक्षाको परिक्षा गत वर्षमा सम्पन्न परिक्षामा उत्तिर्ण विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार वितरण सम्पन्न गरिएको छ।

अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका अध्यक्ष तथा आनन्दकुटी बिहारका प्रमुख आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरको आयोजनामा सम्पन्न भएको उक्त कार्यक्रममा

उक्त केन्द्रबाट बोर्डमा उतिर्ण हुन सफल विद्यार्थीहरूलाई तथा परियति कक्षा सञ्चालनार्थ विषेश सहयोग दिनुहुने प्रकाश विर सिंह, अनिल स्थापित र समिता महर्जनलाई पनि सम्मान गरिएको थियो ।

अस्पताल भर्ना

नेपालका संघ-उपनायक श्रद्धेय आचार्य भिक्षु अश्वघोष महास्थविर अस्वस्थताका कारण भृकुटी मण्डपस्थित काठमाडौ मोडेल हस्पिटलमा गत भद्रै १९ गते अस्पताल भर्ना हुनुभएको छ ।

श्रद्धाङ्गली सभासम्पन्न

स्वयम्भू श्रावण ८:-स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खःलको आयोजनामा स्वयम्भू चैत्यको अगाडी भजनघरमा आचार्य भिक्षु अमृतानन्दको तस्वीरमा माल्यापण गर्दै १६ औं गुणानुस्मरण दिवस, भिक्षु धर्ममूर्तिको प्रमुख आतिथ्यमा सम्पन्न भएको छ । उक्त सभामा खःलका अध्यक्षले भिक्षु अमृतानन्दको परिचय दिनुका साथै वहाँले नेपालमा बुद्धधर्म प्रचार-प्रसारमा दिनुभएको योगदान र नेपाल भाषाको साहित्य क्षेत्रमा पुन्याउनु योगदानको विषयमा चर्चा गर्नुभएको थियो । प्रमुख अतिथिको आसनबाट भिक्षु धर्ममूर्तिले आचार्य भिक्षु अमृतानन्द जस्ता कर्मठ र जाँगिरिलो व्यक्तित्वलाई गरिने श्रद्धाङ्गली भनेको वहाँको चाहना र आकक्षालाई सही रुपमा कार्यान्वयन गर्न सकेमा नै वहाँप्रति श्रद्धाङ्गलि गरिएको हुनेछ भन्दै आफ्नो एक छोटो मन्त्रव्य दिनुभयो ।

बिहान दिवंगत आचार्यद्वारा रचित ज्ञानमाला भजनहरु गायन वहाँप्रति भावपूर्ण श्रद्धाङ्गली व्यक्त गरिएको थियो ।

प्रथम साधारण सभा सम्पन्न

बानेश्वर, श्रावण १३:-मिन भवन स्थित नया बानेश्वर डनबोस्को सभा कक्षमा गत श्रावण १३ गते भोजपुर टक्सार बौद्ध समाजको प्रथम साधारण सभा, सभाका जेष्ठ संघ आजु अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको छ ।

सभाको प्रथम सत्रमा जेष्ठ संघ आजु ज्ञान बहादुर शाक्य द्वारा बोधिदिप प्रज्वलित गरी बिधिवत रुपमा सभाको उद्घाटन गर्नु भयो । र बौद्ध परम्परा अनुसार सभाको शुरुवातमा पञ्चशील समादान गर्दै औपचारिक रुपमा सभा शुभारम्भ भएको थियो ।

उक्त सभामा बौद्ध जगतका सुप्रशिद्ध बिद्वान श्री धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुली' लाई दोसल ओढाई, कदर पत्र प्रदान गरि सम्मान गरिएको थियो । साथै २०६२ को प्रवेशिका परिक्षामा शाक्य समाजका छोरा छोरीहरु मध्येबाट

सर्वोकृष्ट अंक ल्याई उत्तीर्ण हुने क्रमशः प्रविण शाक्य र मञ्जिला शाक्यलाई बौद्ध चैत्य प्रतिमा सहित प्रमाण पत्रद्वारा प्रदान गरिएको थियो ।

बौद्ध चैत्य महापञ्चद्वारा नेपाल भाषामा अनुदित शाक्य समाजका सल्लाहकार श्री खड्गरत्न शाक्यद्वारा नेपाली भाषामा रूपान्तरण गरिएको समाजद्वारा प्रकाशित पुस्तक लिलितिवस्तर बोधि चर्चाको लोकापर्ण तथा समिक्षा सम्मानित बिद्वान श्री धर्मरत्न शाक्यद्वारा गरिएको थियो ।

कार्यक्रमको दोश्रो सत्रमा सचिव श्री दानमान शाक्यले समाजको गतिविधि प्रकाश पार्नु भएको थियो भने कोषाध्यक्षद्वारा साजको आय-व्यय प्रस्तुत गरिएको थियो । कार्यक्रमको सञ्चालन शाक्य समाजका सदस्य प्रदिप शाक्यद्वारा गरिएको थियो ।

पञ्चदान सम्पन्न

काठमाडौ श्रावण १७:-शाक्य समुदायमा विषेश महत्व राख्ने पञ्चदानको दिन भोजपुर टक्सार बौद्ध समाजको आयोजनामा समाजका बयोबृद्ध श्री हर्षरत्न शाक्यको निवास इमादोलमा बुद्धपूजा सहित पञ्चदान कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ, उक्त समयमा उपस्थित सम्पूर्ण सदस्यहरुलाई क्षीर भोजनको पनि व्यवस्था गएको थियो ।

कालोपुलरुः- श्री चन्द्र शाक्यको निवासमा सिफलमा पनि चैनपुर शाक्य समाजको सक्रियतामा यस वर्षदेखि पञ्चदान कार्यक्रमको शुभारम्भ गरिएको छ ।

धर्म देशना सम्पन्न

यल गर्लागा ९:- मंगल बजारस्थित विश्व मैत्रि बिहारमा पञ्चशील समादान र बुद्धपूजा पश्चात शुभेच्छा भ्रमणमा रहनु भएका अखिल भिक्षु नेपाल महासंघका अध्यक्ष आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविरवाट उपदेश सुनेर मात्र नपुन्ने र त्यसलाई यथार्थ रुपमा व्यबहारिक जीवनमा बार्यान्वयन गर्न सकेमा मात्र उपदेशको सार पाउन सकिने र तब मात्र अनित्यानुबोध गर्दै अप्रमादिपूर्वक जीवन यापन गर्न सकिने सार सन्दर्भित उपदेश सुनी उपासकोपासिकाहरु मन्त्रमुद्ध भएका थिए ।

उक्त समयमा गत महिनाको धर्म उपदेश सम्फी केही बोल्नु हुने कमल शोभा तथा बोधिरत्न द्वयलाई आचार्य कुमार काश्यप महास्थविरद्वारा हौसला प्रदान स्वरूप उपहार प्रदान गर्नु भएको थियो । शुभेच्छा भ्रमणका संयोजक उपासक जुजुभाई तुलाधर द्वारा आचार्य महास्थविरको

बिभिन्न बिहारमा शुभेच्छा भ्रमणहरूमध्ये यो एक भएको प्रकाश पार्नु भयो । अन्तमा अध्यक्ष आचार्यद्वारा बिहारका उपासक आशाकाजि महर्जनलाई शुभेच्छा पत्र प्रदान गरियो । कार्यक्रमको सञ्चालन तथा उद्घोष स्थानिय बिहारका उपासकले गर्नु भएको थियो ।

रक्त दान सम्पन्न

पाटन श्रावण १३ नेपाल सम्बत अनुसार नवौं महिना पर्ने गुला धर्मको प्रारम्भ दिनमा युवक बौद्ध मण्डल नेपालको, स्वास्थ्य उप समितिका संयोजक संतोष बजाचार्यको पहलमा रक्तदान कार्य सम्पन्न भएको छ ।

उक्त कार्यक्रम पाटन स्थित जयमनोहर महाबिहारमा आयोजना गरिएको थियो । रक्तदान कार्यमा बिभिन्न ६० जना रक्तदाताहरूले रक्तदान गरिएको थियो ।

मत्या सम्पन्न

पाटन श्रावण २६:-प्रत्येक वर्ष सम्पन्न हुँदै आइरहेको नेपाल सम्बत अनुसार गुलामा दुतियाका दिन मनाइने मत्या यस वर्ष पनि सम्पन्न भएको छ ।

पाटनका बिभिन्न थुर, बहा, बहि र चैत्यमा गई दियोबत्ति बालि पूजा गर्ने विधि (मत्या) प्रत्येक वर्ष एक-एकवटा टोलबाट सम्पन्न हुनेगार्दछ यो वर्षको मत्या ज्याबहा बहाबाट शुरुभएको थियो । मत्यामा हभागिहरूलाई बीचमा केही विश्राम तथा औषधिको बन्दोबस्त र ककार्यक्रम सफल सञ्चालनका लागि ४० जना स्वयं सेवकहरूको सक्रिय सहभागितामा सम्पन्न भएको छ ।

धर्म देशना सम्पन्न

पाटन, भाद्र १:-प्रत्येक महिनाको पहिलोदिन बिभिन्न टोल टोलमा हुँदै आइरहेको मासिक धर्म देशना गत १ गतेका दिन पनि सम्पन्न भयो ।

उक्त दिनको धर्म देशना दिने क्रममा अनगारिक सुजाता गुरुमाबाट “गृहस्थहरुको जीवनमा शान्ति ल्याउने जल्लमा स्वेच्छाहरुको प्रमुख भूमिका बारे समयापेक्ष र गहन सञ्चालन इन्शेताहरू मन्त्रमुद्ध भएको थियो । कार्यक्रमको कुलमात्रमा पञ्चशील युहण पश्चात सुसम्पन्न भएको सञ्चालनको, सञ्चालन मिसा समूहका संयोजक शोभा सञ्चालन स्वयं पश्चात भयो ।

बौद्ध संस्था स्थापना

पाटन श्रावण १७:-नेपाल बौद्ध परिषद पाटनमा

परिषदका अध्यक्ष महीश्वरराज बजाचार्यको अध्यक्षतामा अर्को एक नेपाल बौद्ध समाजको नाम गरी नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई, बौद्ध एकता एवं बुद्धधर्म दर्शन र संस्कृतिलाई यर्थार्थरूपमा प्रचार-प्रसार गर्ने उद्देश्यका साथ नेपाल बौद्ध समाज नामक संस्था स्थापना भएको छ ।

पुरस्कार बितरण

नगदेश श्रावण २४:- नगदेश बुद्ध बिहारमा गत पूर्णिमाका दिन नियमित बुद्धपूजा तथा प्रार्थना पश्चात गत बुद्ध वर्ष अर्थात २५४९ औ बुद्ध सम्बतमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघद्वारा सञ्चालित बौद्ध परियतिमा नगदेश बुद्ध बिहार परियति केन्द्रबाट उच्चतम अंक हासिल गरि प्रथम हुने बिचारीहरूलाई काठमाण्डौका उपासक धुब्र राजकर्णिकारको सौजन्यमा एक एकप्रति बुद्धमूर्ति र क्रमश ५००,३०० र २०० नगद रकमको पुरस्कार श्रद्धेय नेवासिक भिक्षु वरसम्बोधि तथा अनगारिका केशावति गुरुमाले संयुत रूपमा पुरस्कार बितरण गरिएको थियो । यसरी पुरस्कार पाउनु हुनेहरूमा क्रमश प्रार्थना तको, विणा ज्यापु र सुबिना मेयजु रहेको छ ।

उक्त समयमा पुरस्कारका सौजन्य (दाता) उपासक धुब्र राजकर्णिकारद्वारा नगदेश बुद्ध बिहार परियति केन्द्रबाट उच्चतम अंक ल्याई सफल हुने छात्रछात्राहरूलाई छात्रवृत्तिको पनि व्यवस्था गर्ने वहाँको अभिलाषालाई उपस्थित सम्पूर्ण उपासकोपासिकाहरूले स-श्रद्धापूर्वक साधुबाद दिई अनुमादन गरे । साथै उक्त दिन जन्मदिन परेका हाल श्रीलंकामा बौद्ध धर्म अध्ययन गरिरहनु भएका नगदेशका कुलपुत्रि अनगारिका सुभद्रावति गुरुमालाई स्वाथ्य लाभ र वहाँको अध्ययनमा उत्तरोत्तर प्रगति तथा उन्नतिको कामना गरि कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो ।

पुण्य तिथि सम्पन्न

परम्परागत रूपमा दिवंगत भएका आफ्ना अभिभावकहरुको सम्झनामा साया सापार (गाईजात्रा) जाने प्रचलनलाई चनैति दिई नगदेश बौद्ध जगतका अग्रणि बिद्वान उपासक कृष्ण कुमार प्रजापतिले आफ्ना दिवंगत आमाको पुण्यतिथिमा नगदेशका उपासकोपासिकाहरुको सहभागितामा आमाको गुण महिमायुक्त “पार गये ज्वी मांयागु गुणं” “अनित्य व्य संसार्य च्वनेमेल वनेनु” जस्ता ज्ञानरस र भक्तिरसले भरिपूर्ण ज्ञानमाला भजन गर्दै नगदेशमा नालौ तरिकाले नगर परिक्रमा गरी पुण्यतिथि सम्पन्न गरियो ।

अनिच्चावत संखारा

नगदेश श्रावण २९:- नगदेश किसानवर्गका प्रथम स्नातकोत्तर तथा धर्मोदय सभाका आजिवन सदस्य, नगदेश बौद्ध समुहका कार्यकारीण सदस्य एवं सानो ठिमी क्याम्सका भूपुं क्याम्पस प्रमुख प्रा. तुल्सीमान दुवालको ६५ वर्षको उमेरमा गत श्रावण २५ गतेका दिन स्वभाविक धर्म अनुसार चिर निन्द्रामा समाहित हुनु भएको छ ।

वहाँ एक धर्मपति, एक छोरा र दुई छोरीका कुशल सक्षम र योग्य अविभावक हुनुका साथै शिक्षा क्षेत्रमा समर्पित शिक्षाविद् विद्वान् एवं समाजसेवी व्यक्तित्व हुनुहुन्यो । वहाँको निधनबाट नगदेशले एक शिक्षण क्षेत्रका कुशल तथा सक्षम तारा अस्ताएको अनुभूति गरेका छन् ।

आँखा पत्यारोपण

तिलगंगा श्रावण २९:- भक्तपुरस्थित नगदेश निवासि प्रा. तुल्सीमान दुलिको मृत्युपरान्त दान गरिएको दुई आँखा गत महिना ११ वर्षिय चितवन निवासी एक अन्धा बालकलाई र अर्को आँखा स्याङ्गजा निवासी ५२ वर्षिय प्रौढ महिलालाई सफल पत्यारोपण गरिएको थाहा भएको छ ।

उक्त आँखा प्रत्यारोपण परिवारको सहमतिमा भएको थियो ।

बार्षिक सभा सम्पन्न हुने

बनेपा:-आउँदो २४ गतेका दिन अनाथ बालिकाहरु आश्रय दिई पठन-पाठन गरिरहेको बनेपा नगरस्थित ध्यानकुटी बिहारमा, ध्यानकुटी बिहारको सहयोगमा बिगत ५ वर्ष देखि सञ्चालन हुँदै आइरहेका मेत्ता सेन्टरको भदौ २४ गतेका दिन नेपालका लागि श्रीलंकाका महामहिम राजदूत नाकन्दल ज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा छैठौं बार्षिक सभा हुने भएको छ । उक्त बार्षिक उत्सवमा उपस्थितिको लागि तपाईंमा आयोजक हार्दिक अनुरोध गर्दछ । तपाईंहरुको सहयोग र सहभागिताको लागि मेत्ता सेन्टर हार्दिक अपिल गर्दछ ।

महिला बौद्ध जागरण सम्पन्न

काठमाण्डौ श्रावण २०:- ललितपुर स्थित नाइटिङ्गेल स्कूलमा गत श्रावण २० गते, थारु महिला समाज काठमाण्डौ र बौद्ध जागरण सिंह बिहार, सप्तरीको संयुत आयोजनामा एक दिवसिय महिला जागरण शिविर सम्पन्न भएको छ ।

बिभिन्न बौद्ध बिद्वानहरुद्वारा बौद्धधर्मका बिभिन्न पक्षमा सम्पन्न भएको उक्त जागरण शिविरमा सहभागि सम्पूर्ण

प्रतिक्षार्थीहरुलाई युवा बौद्ध समिहका प्रमुख सल्लाहकार हर्षमुनि शाक्यबाट प्रमाण पत्र वितरण गर्नु भएको थियो । भने उक्त जागरणशिविरको प्रथम शिविरका सभापतित्व थारुमहिला समाजका अध्यक्ष गीता चौधरीले गरिएको थियो भने दोस्रो सत्रको कार्यक्रममा राम लगन चौधरीले गर्नु भएको थियो ।

युवा बौद्ध समुहका मदन बहादुर तुलाधर र अनिल स्थापितबाट सञ्चालित उक्त कार्यक्रमको स्वागत भाषण समुहका कोषाध्यक्ष विरत्न मानन्द्यरले गर्नु भएको थियो ।

बौद्ध गुम्बा समुद्घाटन

श्रावण २४ गोरखा-सौजन्य श्री हस्त बहादुर गुरुङबाट आफ्ना दिवंगत धर्मपति दुर्गामाया गुरुङको स्मृतिमा गोरखा अस्पताल मन्दिर परिसर भित्र निर्माण गरिएको बौद्ध गुम्बा गोरखा अस्पताल व्यवस्थापन तथा गोरखा पर्यटन विकास समितिका अध्यक्ष श्री बद्रि बहादुर मास्के ज्यूबाट औपचारिक रूपमा समुद्घाटन गरिएकोछ ।

उक्त भगवान बुद्धको प्रतिमा सहित बौद्ध गुम्बा उद्घाटन समारोहका प्रमुख अतिथि प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्री कैलाश नाथ खरेल, समाजसेवीहरु चुडानारायण किंसन बाबु श्रेष्ठ हस्त बहादुर गुरुङले आ-आफ्नो मन्तव्य प्रकट गर्नु भएको थियो । कार्यक्रमको शुरुवात स्वागत मन्तव्यबाट समाजका का स स विष्णु थापा मगर द्वारा गरिएको थियो भने कार्यक्रमको सञ्चालन सचिव विष्णु राना मगरले गरिएको थियो । अन्तमा कार्यक्रमका सभापति मोहनरत्न शाक्यद्वारा उपस्थित सम्पूर्ण बुद्धिजीवि लगायत अतिथि तथा प्रमुख अतिथिहरुलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै कार्यक्रमको विसर्जन गर्नुभयो ।

सहयोगार्थ भिक्षाटन सम्पन्न

श्रावण २३ भैरहवा :-भैरहवा, सिद्धार्थ बौद्ध समाजको आयोजनामा, सुवर्ण शाक्य ज्यूको संयोजकत्वमा गत श्रावण २३ र २७ गतेका दिन क्रमशः भैरहवा र बुटवल नगरका आसपासमा भिक्षाटन कार्य सम्पन्न भएको छ ।

उक्त सम्पन्न भएको भिक्षाटन पुण्यकार्यमा स्थानिय निवासी श्रद्धालुजनहरुबाट स-श्रद्धापूर्वक दान-प्रदान गरी पुण्य सम्पादन गरेका छन् ।

उक्त दुई दिनका भिक्षाटन कार्य लुम्बिनी बिहारका नेवासिक भिक्षुहरु तथा श्रामणेरहरु र बुटवल बिहारका भिक्षु तथा श्रामणेरहरुको समुपस्थितिमा, लुम्बिनी स्थित

अन्तराष्ट्रिय गौतमी विहारका अनगारिक खम्मेशी गुरुमाको नेतृत्वमा सम्पन्न भएको थियो । भिक्षाटनबाट प्राप्त भएका सामाग्रीहरु र नगद सिद्धार्थ बौद्ध समाज भैरहवाका उपाध्यक्ष कविन्द्र बजाचार्य ज्यूले अन्तराष्ट्रिय गौतमी विहारका अनगारिका खम्मेशी गुरुमालाई हस्तान्तरण गरिएको थियो ।

रक्त दान सम्पन्न

असार २७, ट्राफिक चोक:-विराटनगर, शान्तिका महानायक महामानव गौतम बौद्धको जीवनका विभिन्न पाँच संयोग परेको असार पुर्णिमाको अवसरमा युवा बौद्ध संघ विराटनगरको संयोजकत्वमा रक्तदान कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

उक्त कार्यक्रमको शुरुमा ट्राफिक चोक स्थित भरत बैच्यको निवास कृष्ण भवनमा पञ्चशील ग्रहण पश्चात बुद्ध पूजा तथा बुद्ध भजन गर्दै विधिवत् रूपमा कार्यक्रम सञ्चालन भएको थियो । रक्तदान कार्यमा २९ रक्तदाताहरूले रक्तदान गर्नुभएको थियो । त्यस रक्तदान कार्यमा विराटनगरका विभिन्न बौद्ध संघ संस्था तथा स्थानिय बुद्धिजीविहरुको सहयोग र सहभागितामा सम्पन्न भएको थियो ।

परयति शिक्षाको जन्मभूमि रहेको यस सुगतपुर विहार विशुलीमा बौद्ध परियति कक्षा निरन्तर सञ्चालन र चिरस्थायी रहोस् भन्न चाहना लिनु भएका उपासक श्री न्हुच्छेमान डंगोल र सपरिवारबाट परियति कक्षाको स्थायित्व र निरन्तरता तथा बुद्धजयन्ति सञ्चालनार्थ रु विस हजार दश (२०,०१०) अक्षय कोष स्थापनार्थ रकम हस्तान्तरण गर्नु भएको थियो ।

उक्त रकम हस्तान्तरण कार्यक्रम सुगतपुर विहारमा बधावास वसिसरहनु भएका सागरधम्म भन्ते को समुपस्थितिमा भएको थियो । सुगतपुर विहारका दायक समितिका अध्यक्ष, सुगतपुर बौद्ध मण्डलका अध्यक्ष तथा अन्य पदाधिकारी र परियतिका विधार्थीहरूले वहाँलाई दोसल्ला ओढाई सम्मान गर्नुभयो ।

अमृत दिवस सम्पन्न

पुण्य दिवस सम्पन्न

तानसेन भद्रौ ५ पाल्या तानसेनस्थित होलैडु विहारमा दिवंगत आचार्य भिक्षु अमृतानन्दको १६ पुण्य तिथि, बुद्ध पूजा सहित आचार्य भिक्षु अमृतानन्दद्वारा रचित ज्ञानमाला भजनहरु भजन कर्तृन गर्दै अमृत दिवस सम्पन्न भएको छ ।

उक्त समारोहको शुरुवातमा छत्राराज शाक्यद्वारा

पानसदीप प्रज्वलित गर्दै कार्यक्रमको उद्घाटन गर्नु भयो । बौद्ध पढ्दति अनुसार कार्यक्रमको शुरुवातमा पञ्चशील समादान गर्दै कार्यक्रमको शुरुवात भएको थियो । त्यस समयमा पाल्याका विभिन्न बौद्ध विद्वानहरूले दिवंगत भिक्षु अमृतानन्दले बुद्ध धर्मको प्रचार प्रसार र योगदानमा पुन्याउनु भएको भूमिका बारे आ-आफ्नो विचार प्रकट गरिएको थियो ।

अन्तराष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन

क्याण्डि:-मित्राष्ट्र श्रीलंकाको ऐतिहासिक तथा पुरानो राजधानि, रमणिय र दर्शनीय स्थल क्याण्डी शहरमा दन्तधातु मन्दिरको आयोजना तथा श्रीलंका सरकारको सहयोगमा त्यहाँको भिक्षु महासंघ अस्सिरि र मल्लवतु द्वयका तत्वावधानमा गत अगष्ट ९ दुखि १२ तारिकसम्म प्रमुख प्रथम अन्तराष्ट्रिय बौद्ध सम्मेलन सम्पन्न भएको छ ।

उक्त सम्मेलनमा पेश गरिएका विभिन्न चार कार्यपत्रहरु मध्ये नेपालको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्नु हुने प्रतिनिधि मण्डलले 'बुद्धधर्म र सामाजिक समस्या' विषयको बन्द सत्रमा सहभागि भई गहणतम् र महत्वपूर्ण सुझावहरु पेश गरेका थिए । यसरी उक्त सम्मेलनमा नेपालको तर्फबाट सहभागि हुनेहरु क्रमशः आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थिबर, भिक्षु धर्ममूर्ति र भिक्षु पञ्चारतन थियो ।

पुरस्कार वितवरण सम्पन्न

भद्रौ १८, ललितपु:-जावलाखेलस्थित दि ए बि शुशिल केडिया विश्वभारती स्कूलको प्राङ्गनमा, एक समारोह बीच स्कूलका प्रिन्सिपल भुवनेश्वरी राङ्को सभापतित्व तथा भिक्षु निग्रोधको प्रमुख आतिथ्यत्व र विभिन्न बौद्ध विद्वानहरूको समुपस्थितिमा गत बर्ष ब.स. २५४९ औं सञ्चालित प.स.पा.को परिक्षामा उत्तिर्ण भएका D.A.B. का सम्पूर्ण परिक्षार्थीहरूलाई पुरस्कार तथा प्रमाणपत्र वितरण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

उक्त कार्यक्रममा परियति पढाउने हुने शिक्षकहरूको परिचय तथा स्वागत कार्यक्रम पनि सम्पन्न भएको थियो । त्यस अवसरमा परियति पढेर आफुले पाएको शिक्षाका बारे प्रकाश पार्ने क्रममा, गत बर्षका विद्यार्थी गौरव बजाजले जीवनमा आइपर्ने जस्तो सुकै समस्या र अष्ट्यारा परिस्थितिहरूमा पनि धैर्यता र संयम अपनाई समस्या समाधान गर्न सकिएको अनुभव प्रस्तुत गर्नु भएको थियो ।

कार्यक्रमको शुरुमा पञ्चशील समादान पश्चात शुभारम्भ भएको उक्त कार्यक्रमको सञ्चालन खेम प्रसाद खतिबडाद्वारा गर्नु भएको थियो ।

भजन संघको संयुक्त अभिनन्दन तीर्थराज वज्राचार्यले वाचन गर्नुभयो । (यसमा संयुक्तरूपमा प्रदान गरिएका अभिनन्दन पत्रलाई प्रकाशन गर्ने जमको भएबमोजिम समयमै धर्मकीर्तिको अभिनन्दन पत्र प्राप्त नभएको हुँदा प्रकाशन गर्न असमर्थ भएको व्यहोरा जानकारी गराइन्छ ।) यसको लगतै विभिन्न संघसंस्थाहरुमा युवक बौद्ध मण्डल, लम्बिनी बौद्ध विश्वविद्यालय, वीरपूर्ण पुस्तक संग्राहालय, अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, सुगतपुर बौद्ध संघ त्रिशुली, बौद्ध विहार संघ, अक्षश्वर महाविहार, बुद्ध जयन्ती ट्रष्ट ललितपुर, केन्द्रिय वेरवाद दायक परिषद, सिद्धिमंगल विहार, धर्मविजय पदनम्, मोतिलाल शिल्पकार, धर्मरत्न शाक्य त्रिशुली, बेखारत्न शाक्यले अभिनन्दन पत्र चढाउनु भयो । समयको अभावका कारण संयुक्तबाहेक अरु वाचन गरिएको थिएन । अभिनन्दित पूज्यपाद संघनायक महास्थविरले उपस्थित सबैका लागि शुभकामना दिनुभएको थियो भने महामहिम थाइलैण्डका राजदूत एवं म्यान्मारका राजदूतले पनि शुभकामना मन्तव्य दिनुभयो । त्यसपछि पूज्यपाद संघउपनायक भिक्षु अश्वघोष महास्थविर तथा धर्मरत्न शाक्य त्रिशुलीले पनि शुभकामना मन्तव्य दिनुभयो ।

समारोहमा जलपानको व्यवस्था सुमंगल विहारस्थित सुमंगल बौद्ध संघले गरेको थियो भने महासंघका सहसचिव भिक्षु भट्टियले साधुवाद व्यक्त गर्नुभएको सो समारोह का.का.स. भिक्षु धर्मपाल महास्थविरले संचालन गर्नुभएको थियो ।

सामान्यमात्र परिचय दिइएको छ । उहाँका बारेमा एउटा छुट्टे लेख तयार गर्न सकिन्थ्यो । उहाँका व्यक्तित्वका प्राविधिक पक्ष सबैभन्दा शसक्त छ । सबै कर्मचारिहरुसंग सहयोगि भावनाले काम गर्न सक्ने खुबी उहाँमा थियो । नेतृत्वशक्ति, सामाजिक, सांस्कृतिक चेतना र जागरणको क्षेत्रमा उहाँको भूमिकालाई विसर्जन सकिन्दैन । यो कुरालाई विराटबौद्ध संघले सम्झना गर्नुपर्दछ । सिद्धिमानपतिलारुई विराटबौद्ध संघले कुनै हालतमा पनि विसर्जन मिल्दैन । संघको अस्तित्वसंगे उहाँको नाम पनि गाँसिएको छ । जसले मानिसको गुणको कदर र इज्जत गर्न जान्दैन उसले बुद्ध शिक्षालाई भेको ठहर्दैन । हामी त्यस्तो काम गरौं जसलाई सबै मानिसले राम्रो भनोस । हामी त्यस्तो काम नगरौं जसलाई अरुले नराम्रो भन्छ । अरुको गुणको कदर गर्नु भनेको आफ्नो पनि अरुले कदर सक्ने बातावरण बनाइदिनु हो । यसमा सबैले हेक्का राङ्गु पर्दछ । यसो गर्न सकियो भने मात्र हामीले बुद्धको शिक्षालाई राम्रासंग पालना गरेको ठहर्दैछ ।

विराटबौद्ध संघ आफ्नो कार्यमा सदा अधि बढ्न सकोस । पूर्वाञ्चल कै बौद्ध संघ संस्थाहरुको अगुवाई यसले गर्नुपर्दछ भन्ने मलाई लाग्दछ । पूर्वाञ्चलमा जन्मीएर राष्ट्रको उच्च ओहदामा रहेर योगदान पुर्याउने अन्य बौद्ध व्यक्तित्वहरुको उचित सम्मान गर्ने कार्य पनि विराट बौद्धसंघले गर्नुपर्दछ ।

आकर्षक व्याजदर मुद्दीमा

वार्षिक व्याजदर

१२%

अवधि

१ वर्ष

२ वर्ष

३ वर्ष

व्याजदर

११.००%

११.५०%

१२.००%

अवधि निक्षेप

६ महिना

व्याजदर

८.५०%

१ वर्ष

१०.००%

साधारण बचत ६.००%

यस संस्थासँग आवद्ध संस्थाहरु:-

गुण सिनेमा प्रा.लि.

प्लाको, ललितपुर, फोन नं. ५५२०६६८, २२२०१००

गुण ज्यास पस:

पुल्चोक, ललितपुर, फोन नं. ५५२५१०५, ५५३४१४८

भेडासिं, काठमाडौं, फोन नं. ४२४४४४२

गुण विल्डर्स एण्ड डेमलपर्स प्रा. लि.

मिन भवन, बानेश्वर, काठमाडौं, फोन नं. ४४७७२९४

गुण को-अपरेटिभ लि.

Guna Co-operative Ltd.

Min Bhawan, New Baneshwor, Kathmandu
Tel: 4482018, 2112199, Fax: 977-14477294

गुण मल्टिपरपोज को-अपरेटिभ लि.

Guna Multipurpose Co-operative Ltd.

Pulchowk, Lalitpur, Nepal, Tel: 5555590, Fax: 977-1-5555591

सुरक्षित लगानी आकर्षक व्याजदर तथा उच्चस्तरिय सेवाको निरन्तरता

का.जि.द.नं. ३४/०३४/३५ म.क्षे.हु.नि.द.नं. ७/०६१/०६२

प्रकृतीको रमणीय सुन्दर छटाबाट को मात्र अछुतो भई बस्न सक्छ र ?